ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ SIEGBERT ALBER

της 22ας Ιουνίου 1999 *

Α — Εισαγωγή

1. Στην παρούσα υπόθεση, το Corte d'appello di Torino (Ιταλία) υπέβαλε στο Δικαστήριο ερωτήματα για την ερμηνεία της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υπογράφηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 1968) [1] — της αποκαλούμενης Συμβάσεως των Βρυξελλών — (στο εξής: Σύμβαση) καθώς και των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 28 ΕΚ και 30 ΕΚ) και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, άρθρου 82 ΕΚ). Το αιτούν δικαστήριο απευθύνεται προς το Δικαστήριο, διότι δεν είναι βέβαιο αν μία εκδοθείσα στη Γαλλία απόφαση, η οποία κατά τη γνώμη του συνιστά παραβίαση των αρχών της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και του ελεύθερου ανταγωνισμού, πρέπει εκτελεσθεί στην Ιταλία σύμφωνα με τη Σύμβαση.

2. Αναφορικά με τη διαδικασία της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει απλώς ότι η γαλλική εταιρία Régie nationale des usines Renault (ήδη Renault SA, στο εξής: εκκαλούσα) υπέβαλε αίτηση κατά της εταιρίας Maxicar και του Orazio Formento (στο εξής: εφεσίβλητοι), για να κηρυχθεί εκτελεστή μια απόφαση του cour d'appel de Dijon του 1990 σύμφωνα με το άρθρο 31 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, δηλαδή με την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου. Με την απόφαση αυτή είχε επιβάλλει στον Formento πρόστιμο 20 000 γαλλικών φράγκων (FF) λόγω παραποιήσεως, σε αμφοτέρους δε τους εφεσιβλήτους και μία άλλη επιχείρηση να καταβάλουν εις ολόκληρον 100 000 FF ως αποζημίωση. Όπως προκύπτει από τα εκτεθέντα εκ μέρους ιδίως της Επιτροπής, οι εφεσίβλητοι, καταδικάστηκαν στη Γαλλία, διότι κατασκεύασαν στην Ιταλία ή εισήγαγαν στη Γαλλία απομιμήσεις ανταλλακτικών για αυτοκίνητα της μάρκας Renault, χωρίς άδεια της εκκαλούσας, η οποία είναι δικαιούχος του προστατευομένου δικαιώματος βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

3. Το Corte d'appello di Torino απέρριψε — κατά την Επιτροπή, στις 25 Φεβρουαρίου 1997 — την αίτηση περί περιαφής του τίτλου εκτελέσεως της αποφάσεως αυτής, η οποία είχε επικυρωθεί στη Γαλλία κατ' αναίρεση· κατόπιν αυτού η επιχείρηση Renault άσκησε — κατά τις εφεσίβλητες, στις 28 Μαρτίου 1997 — ένδικο μέσο ενώπιον του ίδιου και πάλι δικαστηρίου. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το Corte d'appello di Torino

* Γλώσσα Διαδικασίας: η γερμανική.

1 — ΕΕ 1982, L 388, σ. 7, όπως ισχύει βάσει της Συμβάσεως της 9ης Οκτωβρίου 1978 σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), και της Συμβάσεως της 25ης Οκτωβρίου 1982 σχετικά με την προσχώρηση της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1), και της Συμβάσεως της 26ης Μαΐου 1989, σχετικά με την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ 1989, L 285, σ. 1).

απευθύνεται τώρα στο Δικαστήριο με αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

4. Κατά τα εκτιθέμενα από το αιτούν δικαστήριο, οι εφεσίβλητοι αντέκρουσαν το ασκηθέν ένδικο μέσο, προβάλλοντας ότι η γαλλική απόφαση δεν μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστή στην Ιταλία, διότι αντιβαίνει προς τη δημόσια τάξη στον τομέα του οικονομικού δικαίου και διότι δεν συνάδει προς μία ανάλογη απόφαση η οποία εκδόθηκε μεταξύ των ίδιων διαδίκων στην Ιταλία. Όπως εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, οι εφεσίβλητοι προέβαλαν συναφώς ότι το cour d'appel de Dijon τους καταδίκασε, διότι η βιομηχανική αισθητική στον τομέα της κατασκευής αυτοκινήτων επιβάλλει μια ιδιαίτερα αυστηρή προστασία, δεδομένου ότι αποτελεί καθοριστικό στοιχείο στην επιτυχία ενός τύπου αυτοκινήτου σε σχέση με την πελατεία και συγχρόνως συμβάλλει στη διαμόρφωση της καλής εικόνας της επιχειρήσεως. Το cour d'appel de Dijon εξέθεσε περαιτέρω ότι κάθε στοιχείο του αμαξώματος εκφράζει ένα μέρος της σκέψεως του δημιουργού του συνόλου του αμαξώματος και η εκ του νόμιου προστασία που εφαρμόζεται στο σύνολο ισχύει επίσης για κάθε ένα από τα συστατικά στοιχεία, χωρίς τα οποία η προστασία αυτή θα ήταν χιμαιρική. Δεν είναι δυνατό, προς υποστήριξη των ανεξάρτητων κατασκευαστών ανταλλακτικών, να γίνεται επίκληση της νομιμότητας της εν λόγω δραστηριότητας στην Ιταλία. Κατά την άποψη των εφεσιβλήτων, οι κρίσεις αυτές του γαλλικού δικαστηρίου, οι οποίες αποδίδουν νομική σημασία στην αισθητική του αυτοκινήτου και μεταφέρουν την προστασία του συνόλου στα επί μέρους συστατικά, δεν μπορούν να τύχουν αποδοχής και αντιβαίνουν, κατά την έννοια του άρθρου 27, σημείο 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, προς την ιταλική δημόσια τάξη στον τομέα της οικονομίας. Η αναγνώριση της αποφάσεως του cour d'appel de Dijon θα σήμαινε — όπως εκθέτουν περαιτέρω οι εφεσίβλητοι — ότι η απόφαση κηρύσσεται εκτελεστή στην αλλοδαπή και, κατά αυτόν τον τρόπο, ενισχύονται οι επιπτώσεις από την παραβίαση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

5. Επιπλέον, η γαλλική απόφαση αντιφάσκει σαφώς προς την απόφαση του tribunale di Milano, του Μαΐου 1995, η οποία εκδόθηκε επί της διαφοράς μεταξύ της εταιρίας Maxicar και της εταιρίας Renault και η οποία αφορούσε τη νομιμότητα της κατ' απομίμηση παραγωγής εκ μέρους ανεξαρτήτων κατασκευαστών των επί μέρους τμημάτων του αμαξώματος (body panels). Η απόφαση αυτή αποτελεί δεδικασμένο και εκδόθηκε, κατά την έννοια του άρθρου 27, σημείο 3, της Συμβάσεως, μεταξύ των ίδιων διαδίκων.

6. Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι η εξέλιξη της νομολογίας του Δικαστηρίου φαίνεται να τείνει προς το ότι πρέπει να τίθενται επακριβώς καθορισμένα όρια στην εκμετάλλευση της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και την ελευθερία του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς την πραγματική έννοια αυτών των αρχών, οι οποίες εξάλλου πρέπει να θεωρούνται ως αρχές της δημοσίας τάξεως κατά την έννοια της Συμβάσεως. Δεδομένου, επιπλέον, ότι το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως της 27 Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: Πρωτόκολλο), έχει την εξουσία να απευθυνθεί στο Δικαστήριο, υποβάλλει για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης ΕΚ πρέπει ή όχι να ερμηνεύονται υπό την

έννοια ότι εμποδίζουν τον κάτοχο δικαιώματος βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας εντός κράτους μέλους να μπορεί να προβάλει το αντίστοιχο απόλυτο δικαίωμα για να απαγορεύει σε τρίτους την κατασκευή και την πώληση, καθώς και την εξαγωγή σε άλλο κράτος μέλος, τμημάτων των οποίων το σύνολο αποτελεί το αμάξωμα ενός αυτοκινήτου οχήματος που έχει ήδη διατεθεί στην αγορά, δεδομένου ότι τα τμήματα αυτά πρέπει να πωλούνται ως ανταλλακτικά προοριζόμενα για το ίδιο αυτοκίμητο όχημα;

2) Είναι ή όχι δυνατή η εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ για να απαγορευθεί σε κάθε αυτοκινητοβιομηχανία να καταχράται της δεσπόζουσας θέσεως την οποία κατέχει στην αγορά των ανταλλακτικών που προορίζονται για τα οχήματα κατασκευής της, κατάχρηση που συνίσταται στην προσπάθεια πλήρους εξαλείψεως του ανταγωνισμού ο οποίος ασκείται από τους ανεξάρτητους κατασκευαστές ανταλλακτικών, μέσω της προβολής δικαιωμάτων βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας και της προσφυγής στη δικαστική καταστολή;

3) Κατά συνέπεια, πρέπει να θεωρηθεί ότι αντίκειται στη δημόσια τάξη, κατά την έννοια του άρθρου 27 της Συμβάσεως των Βρυξελλών, απόφαση εκδοθείσα από δικαστήριο κράτους μέλους με την οποία αναγνωρίζεται δικαίωμα βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας επί των προμνημονευθέντων τμημάτων, το σύνολο των οποίων αποτελεί το αμάξωμα αυτοκινήτου οχήματος, και με την οποία παρέχεται προστασία στον κάτοχο αυτού του υποτιθέμενου αποκλειστικού δικαιώματος διά της απαγορεύσεως σε τρίτους, ήτοι στους εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος επιχειρηματίες, να κατασκευάζουν, να πωλούν, να μεταφέρουν διά του κράτους αυτού, να εισάγουν ή να εξάγουν σε αυτό το κράτος μέλος τα εν λόγω τμήματα, το σύνολο των οποίων αποτελεί το αμάξωμα αυτοκινήτου οχήματος που έχει ήδη διατεθεί στην αγορά, και διά της επιβολής κυρώσεων κατά της συμπεριφοράς αυτής;»

Β — Οι σχετικές διατάξεις της Συμβάσεως και του Πρωτοκόλλου

7. Κατά το άρθρο 26, πρώτο εδάφιο 1, της Συμβάσεως, απόφαση που εκδίδεται σε συμβαλλόμενο κράτος αναγνωρίζεται στα υπόλοιπα συμβαλλόμενα κράτη χωρίς ιδιαίτερη διαδικασία.

8. Στο άρθρο 27 αναφέρονται οι εξαιρέσεις από την αναγνώριση αυτή. Κατά διάταξη αυτή, μια απόφαση δεν αναγνωρίζεται:

«1) αν η αναγνώριση αντίκειται στη δημόσια τάξη του κράτους αναγνωρίσεως,

(...)

3) αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ιδίων διαδίκων στο κράτος αναγνωρίσεως,

(...)».

9. Η εκτέλεση μιας αποφάσεως πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 31, το οποίο ορίζει ότι η απόφαση που εκδόθηκε και είναι εκτελεστή σε συμβαλλόμενο κράτος εκτελείται σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, αφού κηρυχθεί εκεί εκτελεστή με αίτηση κάθε ενδιαφερομένου. Κατά το άρθρο 32, η αίτηση αυτή πρέπει να υποβληθεί στο Corte d'appello.

10. Αν η εκτέλεση επιτραπεί, ο οφειλέτης μπορεί, κατά το άρθρο 36, να προσφύγει κατά της αποφάσεως αυτής. Κατά το άρθρο 37, το εν προκειμένω αρμόδιο δικαστήριο είναι στην Ιταλία το Corte d'appello. Αν η αίτηση απορριφθεί, ο αιτών μπορεί, κατά το άρθρο 40, να ασκήσει προσφυγή, συγκεκριμένα δε στην Ιταλία ενώπιον του Corte d'appello.

11. Κατά το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο να αποφαίνεται «επί της ερμηνείας της Συμβάσεως (...) και του παρόντος Πρωτοκόλλου» (...). Εν προκειμένω, εντούτοις, δεν μπορούν όλα τα δικαστήρια να υποβάλλουν ερμηνευτικά ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Στο άρθρο 2, σημείο 1, του Πρωτοκόλλου αναφέρονται καταρχάς, ως προς καθένα από τα συμβαλλόμενα κράτη, ορισμένα δικαστήρια που δικαιούνται να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα. Ως προς την Ιταλία, αρμόδιο είναι το ακυρωτικό Corte suprema di cassazione. Κατά το άρθρο 2, σημεία 2 και 3, μπορούν επίσης να υποβάλλουν ερμηνευτικά ερωτήματα:

«2) τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών όταν δικάζουν σε δεύτερο βαθμό·

3) στις περιπτώσεις που προβλέπονται από το άρθρο 37 της Συμβάσεως, τα δικαστήρια που μνημονεύονται στο άρθρο αυτό».

Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το άρθρο 40 — προσφυγή κατά της απορρίψεως της αιτήσεως με την οποία ζητήθηκε η εκτέλεση — δεν αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου.

Γ — Απόφαση του Δικαστηρίου της 5 Οκτωβρίου 1988, CICRA και Maxicar [2]

12. Στην υπόθεση αυτή, στο Δικαστήριο είχαν υποβληθεί ερωτήματα που αφορούσαν το ίδιο είδος προβλημάτων όπως τα δύο πρώτα ερωτήματα στην υπό κρίση υπόθεση τα οποία επίσης είχαν διατυπωθεί με παρόμοιο τρόπο. Προσφεύγουσα εκτός της CICRA, μιας επαγγελματικής ενώσεως διαφόρων ιταλικών επιχειρήσεων που κατα-

2 — Υπόθεση 53/87. Συλλογή 1988, σ. 6039.

σκευάζουν και εμπορεύονται εξαρτήματα αμαξωμάτων αυτοκινήτων οχημάτων ως ανταλλακτικά, ήταν και η εταιρία Maxicar, μέλος αυτής της ενώσεως. Επομένως, οι διάδικοι στην παρούσα και σ' εκείνη τη διαδικασία ταυτίζονται ως προς το σημείο αυτό. Η απόφαση αυτή, δεδομένου ότι τόσο η ίδια όσο και η διατύπωσή της έχουν μεγάλη σημασία για την απάντηση στα δύο πρώτα ερωτήματα, πρέπει ήδη προεισαγωγικώς να αναλυθεί λεπτομερώς.

13. Το Δικαστήριο διαπίστωσε καταρχάς ότι για την προστασία σχεδίων και προτύπων «στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου και ελλείψει ενοποιήσεως στο πλαίσιο της Κοινότητας ή προσεγγίσεως των νομοθεσιών, ο καθορισμός των προϋποθέσεων και των λεπτομερειών εφαρμογής αυτής της προστασίας διέπεται από το εθνικό δίκαιο. Στον εθνικό νομοθέτη εναπόκειται να προσδιορίσει τα προϊόντα που μπορούν να τύχουν προστασίας, έστω και αν αποτελούν μέρος ενός συνόλου που ήδη προστατεύεται υπ' αυτή του την ιδιότητα» [3].

14. Το Δικαστήριο προσθέτει:

«Περαιτέρω, πρέπει να τονισθεί ότι η εξουσία που έχει ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας για διακοσμητικής φύσεως πρότυπο να αντιτίθεται στην κατασκευή από τρίτους, προς πώληση στην εσωτερική αγορά ή προς εξαγωγή, προϊόντων που ενσωματώνουν το πρότυπο ή να εμποδίζει την εισαγωγή παρόμοιων προϊόντων που έχουν κατασκευαστεί χωρίς τη συναίνεσή τους σε άλλα κράτη μέλη, αποτελεί την ουσία του αποκλειστικού του δικαιώματος. Επομένως, απαγόρευση εφαρμογής, υπό παρόμοιες συνθήκες, της εθνικής νομοθεσίας θα κατέληγε στο να τίθεται υπό αμφισβήτηση η ίδια η ύπαρξη του δικαιώματος αυτού.

Πρέπει προσέτι να υπομνησθεί ότι δυνάμει του άρθρου 36 οι περιορισμοί εισαγωγών ή εξαγωγών που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας επιτρέπονται, εφόσον δεν αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Σχετικά, αρκεί να γίνει δεκτό ότι, υπό το φως των στοιχείων της δικογραφίας (...), η νομοθεσία αυτή δεν αποσκοπεί στο να ευνοούνται τα εγχώρια προϊόντα σε σχέση με τα προϊόντα καταγωγής άλλων κρατών μελών» [4].

15. Ως προς το άρθρο 86, το Δικαστήριο είπε ότι το γεγονός και μόνον της αποκτήσεως αποκλειστικού δικαιώματος χορηγούμενου κατά νόμο, του οποίου το περιεχόμενο συνίσταται κατ' ουσίαν στην εξουσία παρεμποδίσεως της κατασκευής και πωλήσεως των προστατευομένων προϊόντων από τρίτους, μη διαθέτοντες σχετική άδεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως καταχρηστική μέθοδος εξαλείψεως του ανταγωνισμού [5].

3 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2 απόφαση CICRA και Maxicar, σκέψη 10. Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η κατάσταση του κοινοτικού δικαίου στον τομέα της προστασίας των προτύπων ανταλλακτικών δεν μεταβλήθηκε από την οδηγία 98/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων (ΕΕ L 289, σ. 28), δεδομένου ότι το άρθρο 14 της οδηγίας αποκλείει ρητώς τον τομέα αυτόν από την εναρμόνιση.

4 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2 απόφαση CICRA και Maxicar, σκέψεις 11 επ.

5 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2 απόφαση CICRA και Maxicar, σκέψη 15.

16. Όσον αφορά τη διαφορά τιμής μεταξύ των εξαρτημάτων που πωλούνται από τον κατασκευαστή και αυτών που πωλούνται από ανεξάρτητους κατασκευαστές, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι «σύμφωνα με τη νομολογία (...) η υψηλότερη τιμή των πρώτων σε σχέση μ' αυτήν των δεύτερων δεν συνιστά, κατ' ανάγκη, καταχρηστική εκμετάλλευση, διότι ένας κάτοχος δικαιώματος ευρεσιτεχνίας για διακοσμητικής φύσεως πρότυπο δικαιούται να αξιώσει αμοιβή για τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε προκειμένου να τελειοποιήσει το προστατευόμενο με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας πρότυπο» [6].

17. Το Δικαστήριο απάντησε επομένως στα υποβληθέντα σ' αυτό ερωτήματα ως εξής:

«1) Οι σχετικοί με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων κανόνες δεν εμποδίζουν την εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας δυνάμει της οποίας ένας κατασκευαστής αυτοκινήτων, κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας για διακοσμητικής φύσεως πρότυπο σχετικά με ανταλλακτικά που προορίζονται για αυτοκίνητα κατασκευής του, δικαιούται να απαγορεύει σε τρίτους την κατασκευή, προς πώληση στην εγχώρια αγορά ή προς εξαγωγή, προστατευόμενων εξαρτημάτων ή να εμποδίζει την εισαγωγή από άλλα κράτη μέλη προστατευόμενων εξαρτημάτων που κατασκευάζονται εκεί χωρίς τη συναίνεσή του.

2) Το γεγονός και μόνο της αποκτήσεως διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για διακοσμητικής φύσεως πρότυπα σχετικά με εξαρτήματα αμαξώματος αυτοκινήτων δεν συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης η άσκηση του αντιστοιχούντος σε τέτοια διπλώματα ευρεσιτεχνίας αποκλειστικού δικαιώματος μπορεί να απαγορεύεται από το άρθρο 86 της Συνθήκης, εφόσον συνεπάγεται ορισμένη, εκ μέρους μιας κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, καταχρηστική συμπεριφορά όπως η αυθαίρετη άρνηση παραδόσεως ανταλλακτικών σε ανεξάρτητους επισκευαστές, ο καθορισμός μη εύλογων τιμών για ανταλλακτικά ή η απόφαση να μην παράγονται πλέον ανταλλακτικά για ορισμένο τύπο αυτοκινήτου ενώ εξακολουθούν να κυκλοφορούν πολλά οχήματα αυτού του τύπου, υπό την προϋπόθεση ότι η συμπεριφορά αυτή είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.»

Δ — Επί του τρίτου ερωτήματος

18. Στην παρούσα διαδικασία πρόκειται κυρίως και — όπως επιβεβαιώνει το αιτούν δικαστήριο — καταρχάς για τη διευκρίνιση του ζητήματος αν η έννοια της δημοσίας τάξεως κατά το άρθρο 27, σημείο 1, της Συμβάσεως περιλαμβάνει και διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Αν στο ζήτημα αυτό δοθεί αποφατική απάντηση, τότε δεν χρειάζεται πλέον να εξεταστούν τα δύο πρώτα σχετικά με την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου ερωτήματα. Για τον λόγο αυτό, φαίνεται σκόπιμο να εξεταστεί καταρχάς το τρίτο ερώτημα, όπως εξάλλου έπραξαν, τουλάχιστον κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι περισσότεροι των μετεχόντων της διαδικασίας.

6 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 2 απόφαση CICRA και Maxicar, σκέψη 17.

Παραδεκτό

19. Στο πλαίσιο του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, πρέπει καταρχάς να διευκρινιστεί αν το αιτούν δικαστήριο μπορούσε καν να υποβάλει ερωτήματα στο Δικαστήριο για την ερμηνεία της Συμβάσεως.

Ισχυρισμοί των μετεχόντων της διαδικασίας

20. Κατά την εκκαλούσα, δεν υφίσταται η δυνατότητα αυτή. Συναφώς, αναφέρεται στο άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου. Δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο επιλαμβάνεται σε πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας και επελήφθη της υποθέσεως βάσει του άρθρου 40 της Συμβάσεως και όχι βάσει του άρθρου 37, δεν υφίσταται κατά το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου καμία δυνατότητα υποβολής ερωτήματος στο Δικαστήριο. Προς επιβεβαίωση, η προσφεύγουσα αναφέρεται στη νομολογία του Δικαστηρίου [7]. Στην απόφαση Von Gallera, το Δικαστήριο έκρινε απαράδεκτο προδικαστικό ερώτημα δικαστηρίου που είχε επιληφθεί αιτήσεως περιαφής του εκτελεστήριου τύπου. Ο κανόνας αυτός πρέπει να ερμηνεύεται στενά και δεν μπορεί να διευρυνθεί κατ' αναλογία προς το άρθρο 37 το οποίο αποτελεί εν προκειμένω εξαίρεση.

21. Οι εφεσίβλητοι, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή θεωρούν αντιθέτως ότι το προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό. Κατά την άποψη των εφεσιβλήτων, το αιτούν δικαστήριο είναι στην εκκρεμούσα υπόθεση δικαστήριο δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας κατά την έννοια του άρθρου 2, σημεία 2 και 3, του Πρωτοκόλλου. Η απόφασή του επί της προσφυγής μπορεί, κατά το άρθρο 41, να αποτελέσει μόνον αντικείμενο αναιρέσεως. Επίσης, από την έκθεση Jenard [8] προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο πρέπει να θεωρείται ως δικαστήριο δικάζον σε δεύτερο βαθμό. Η παρατιθέμενη από την εκκαλούσα διάταξη δεν μπορεί να τύχει εν προκειμένω επικλήσεως δεδομένου ότι η διάταξη αυτή αφορούσε προδικαστικό ερώτημα δικαστηρίου το οποίο είχε επιληφθεί της υποθέσεως σε πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας.

22. Η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί επιπλέον ότι το αιτούν δικαστήριο αποφασίζει στο πλαίσιο του άρθρου 40 ως δικάζον σε δεύτερο βαθμό, πράγμα εξάλλου που προκύπτει και από τη νομολογία του Δικαστηρίου [9].

23. Η Επιτροπή επισημαίνει καταρχάς ότι, στις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις της Συμβάσεως, η διαδικασία του άρθρου 40 χαρακτηρίζεται ως διαδικασία δεύτερου βαθμού. Δεδομένου, εξάλλου, ότι και η έκθεση Jenard λαμβάνει άνευ ετέρου ως αφετηρία την αντίληψη αυτή, η Επιτροπή καταλήγει επίσης στο συμπέρασμα ότι το αιτούν δικαστήριο έχει εξουσία, κατά το άρθρο 2, σημείο 2, του Πρωτοκόλλου, να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο. Υπογραμμίζει εξάλλου τις ομοιότητες των διαδικασιών του άρθρου 37 και του άρθρου 40 της Συμβάσεως, όσον αφορά π.χ. την τήρηση των κανόνων διαδικασίας ως της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας. Επομένως, δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι το άρθρο 2, σημείο 3, του Πρωτοκόλλου καλύπτει επίσης

7 — Διάταξη της 28ης Μαρτίου 1984, 56/84, Von Gallera (Συλλογή 1984, σ. 1769).

8 — Έκθεση για τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (Abl. 1979, C 59, σ. 1).

9 — Απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, 178/83, Firma P. (Συλλογή 1984, σ. 3033, σκέψη 11).

σιωπηρώς την περίπτωση του άρθρου 40 της Συμβάσεως. Μια τέτοια επέκταση πρέπει να θεωρείται επιτρεπτή κατά την έννοια της ισορροπίας των διαδικασιών της Συμβάσεως και της ίσης μεταχειρίσεως των διαδίκων βάσει του άρθρου 40, σε σχέση με τους διαδίκους της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 37, παρά την περιορισμένη δυνατότητα υποβολής ερωτήματος στα πλαίσια της Συμβάσεως.

Η γνώμη μου

24. Αν ληφθεί ως βάση το γράμμα της Συμβάσεως και του Πρωτοκόλλου, τότε διαπιστώνεται ότι οι διαδικασίες των άρθρων 37 και 40 έχουν διαμορφωθεί ή χαρακτηρισθεί κατά διαφορετικό τρόπο στις επί μέρους γλωσσικές αποδόσεις. Έτσι, στο γερμανικό κείμενο των άρθρων 37 και 40 χρησιμοποιείται ο όρος «Rechtsbehelf» και απαιτείται, κατά το άρθρο 2, σημείο 2, του Πρωτοκόλλου, το δικαστήριο να αποφαίνεται ως «Rechtsmittelinstanz».

25. Στο γαλλικό κείμενο, οι διαδικασίες των άρθρων 37 και 40 της Συμβάσεως θεωρούνται «recours», στο πλαίσιο δε του άρθρου 2, σημείο 2, του Πρωτοκόλλου απαιτείται τα δικαστήρια να «statuent en appel».

26. Στο αγγλικό κείμενο, αντιθέτως, γίνεται λόγος στα άρθρα 37 και 40 για «appeal» και απαιτείται επίσης, κατά άρθρο 2, σημείο 2, του Πρωτοκόλλου, τα δικαστήρια να αποφαίνονται «in an appellate capacity».

27. Από τη διατύπωση δεν μπορεί επομένως να συναχθεί σαφώς αν το αιτούν δικαστήριο αποφαίνεται στο πλαίσιο του άρθρου 40 της Συμβάσεως ως δικάζον σε δεύτερο βαθμό. Αν ληφθεί υπόψη η δομή του άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι μάλλον θα πρέπει να κριθεί ότι δεν υφίσταται τέτοια ιδιότητα του δικαστηρίου στο πλαίσιο του άρθρου 40. Από το γεγονός ότι στο σημείο 2 αναφέρονται τα δικαστήρια που δικάζουν σε δεύτερο βαθμό, ενώ στο σημείο 3 αναφέρεται ρητώς το άρθρο 37, θα μπορούσε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τα κατά το άρθρο 37 δικαστήρια δεν είναι πράγματι δικαστήρια που δικάζουν σε δεύτερο βαθμό. Δεδομένου, όμως — όπως ορθώς η Επιτροπή προβάλλει — ότι οι διαδικασίες του άρθρου 37 και του άρθρου 40 παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες — και στις δύο εξάλλου περιπτώσεις πλήττεται η απόφαση του δικαστηρίου που αφορά την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου — και έχουν διαμορφωθεί με τον ίδιο τρόπο στις διάφορες εξετασθείσες γλωσσικές αποδόσεις, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι και το δικαστήριο της κατά το άρθρο 40 διαδικασίας δεν μπορεί να θεωρηθεί ως δικαστήριο δευτέρου βαθμού.

28. Κάτι διαφορετικό, εντούτοις, συνάγεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Στην απόφαση επί της υποθέσεως 178/83 [10], στην οποία αναφέρθηκε επίσης η Γαλλική Κυβέρνηση, ένα δικαστήριο, ενώπιον του οποίου είχε ασκηθεί προσφυγή βάσει του άρθρου 40 της Συμβάσεως, υπέβαλε ερώτημα για την ερμηνεία αυτού του άρθρου. Το ερώτημα αυτό δεν απορρίφθηκε από το Δικαστήριο ως απαράδεκτο. Αντιθέτως, το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 40 και, κατά συνέπεια, απάντησε στο ερώτημα. Στο πλαίσιο της ερμηνείας αυτής εξέθεσε: «Παρόλα αυτά, η Σύμβαση απαιτεί κατη-

10 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 9.

γορηματικά να γίνεται η εκδίκαση της προσφυγής κατ' αντιδικία, χωρίς να διακρίνει ανάλογα με το περιεχόμενο της πρωτοβάθμιας απόφασης» [11]. Από αυτό προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο δικάζει σε δεύτερο βαθμό. Δικαστήριο το οποίο δικάζει στο πλαίσιο του άρθρου 40 της Συμβάσεως έχει, επομένως, εξουσία να υποβάλει στα Δικαστήριο ερώτημα για την ερμηνεία της Συμβάσεως. Από τη διάταξη στην υπόθεση 56/84 που παράθεσε η εκκαλούσα δεν προκύπτει διαφορετικό συμπέρασμα, διότι στην υπόθεση εκείνη επρόκειτο για την υποβολή ερωτήματος από δικαστήριο το οποίο είχε επιληφθεί αιτήσεως για την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου και, επομένως, δίκαζε σε πρώτο βαθμό. Αυτή η υποβολή ερωτήματος θεωρήθηκε απαράδεκτη [12].

29. Απομένει να λεχθεί ότι, όπως προέβαλε η Επιτροπή, δεν διακρίνεται κανένας λόγος διαφορετικής αντιμετωπίσεως μεταξύ των διαδικασιών του άρθρου 37 και του άρθρου 40 της Συμβάσεως. Και στις δύο διαδικασίες πρόκειται για την προσβολή της αποφάσεως περί της περιαφής ή μη περιαφής του εκτελεστήριου τύπου. Πρόκειται απλώς κάθε φορά για έναν άλλο διάδικο. Επομένως, δεν είναι αντιληπτό γιατί μπορεί να υποβληθεί στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα μόνο σε μία από τις διαδικασίες αυτές. Αν, επομένως, το Δικαστήριο κρίνει ότι το αιτούν δικαστήριο δεν δικάζει κατά το άρθρο 2, σημείο 2, του Πρωτοκόλλου ως δικαστήριο δεύτερου βαθμού, θα πρέπει παρά ταύτα να είναι παραδεκτή η υποβολή ερωτήματος κατά το άρθρο 2, σημείο 3, του Πρωτοκόλλου κατ' αναλογία προς τη διαδικασία του άρθρου 37 της Συμβάσεως.

Επί του περιεχομένου του τρίτου ερωτήματος

Επί της εννοίας της δημοσίας τάξεως

Ισχυρισμοί των μετεχόντων της διαδικασίας

30. Η εκκαλούσα προβάλλει ότι το τρίτο αυτό προδικαστικό ερώτημα αφορά το ζήτημα αν σφάλμα ερμηνείας της αλλοδαπής αποφάσεως μπορεί να θεωρηθεί ως προσβολή της διεθνούς δημοσίας τάξεως. Όσον αφορά τον όρο «δημόσια τάξη», η εκκαλούσα αναφέρεται καταρχάς στην έκθεση Jenard. Από την έκθεση αυτή προκύπτει ότι η ρήτρα περί δημοσίας τάξεως σπανίως και σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να έχει εφαρμογή και ότι η αίτηση για την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου σε αλλοδαπή απόφαση μπορεί να απορριφθεί μόνον όταν από την αναγνώριση της αποφάσεως αυτής, δηλαδή τα αποτελέσματα που μπορεί να παραγάγει η απόφαση αυτή εντός κράτους μέλους, προσβάλλεται η δημόσια τάξη.

31. Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι η έννοια της «δημοσίας τάξεως» μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις μπορεί να έχει εφαρμογή σε σχέση με το κοινοτικό δίκαιο [13].

11 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 9 απόφαση Firma P., σκέψη 11.

12 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 7 διάταξη, σκέψεις 3 και 5.

13 — Απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 1988, 145/86, Hoffmann (Συλλογή 1988, σ. 645).

32. Αναφερόμενη στις προτάσεις επί της υποθέσεως C-220/95 [14], η εκκαλούσα εκθέτει ότι η έννοια της «δημοσίας τάξεως» μπορεί να έχει εφαρμογή μόνο σε καταστάσεις που μπορούν να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην κοινοτική ευαισθησία κράτους μέλους. Στην υπό κρίση περίπτωση ερωτάται όμως απλώς αν ένα σφάλμα ερμηνείας μπορεί να συνιστά προσβολή της δημοσίας τάξεως. Αυτό δεν μπορεί να συμβαίνει.

33. Μια τέτοια επέκταση της εννοίας της «δημοσίας τάξεως» θα συνεπαγόταν ότι ο δικαστής, υπό την πρόφαση ότι το αλλοδαπό δικαστήριο υπέπεσε σε ερμηνευτικό σφάλμα, θα είχε τη δυνατότητα να εξετάσει ο ίδιος και πάλι κατ' ουσίαν την απόφαση. Αυτό όμως ακριβώς απαγορεύει η Σύμβαση των Βρυξελλών, μάλιστα δε σε δύο σημεία, ήτοι στα άρθρα 29 και 34, πράγμα που εξάλλου συνάγεται και από την έκθεση Jenard.

34. Αν εν τούτοις γινόταν δεκτή μια τέτοια δυνατότητα, αυτό θα σήμαινε πλήρη αγνόηση του σκοπού της Συμβάσεως, που συνίσταται στην ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων εντός άλλων κρατών μελών, και επιπλέον θα εισήγε μία νέα δυνατότητα ασκήσεως ενδίκου μέσου.

35. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η προστασία των σχεδίων και προτύπων είναι εξάλλου ζήτημα εθνικών διατάξεων και δεν μπορεί να ρυθμίζεται από τα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους. Αν το ιταλικό δικαστήριο αρνούνταν εν προκειμένω να αναγνωρίσει μια γαλλική απόφαση, που κολάζει παραβάσεις που διαπράχθηκαν σε γαλλικό έδαφος, θα παραβίαζε τη γαλλική κυριαρχία.

36. Κατά την άποψη των εφεσιβλήτων στην υπό κρίση περίπτωση, δεν πρόκειται για την κατ' ουσίαν επανεξέταση της υποθέσεως, αλλά, αντιθέτως, για τον ορισμό από το Δικαστήριο της εννοίας της «οικονομικής δημοσίας τάξεως», δηλαδή ενός από τα όρια που προβλέπονται στη Σύμβαση για την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου μιας αποφάσεως. Εν προκειμένω, η έννοια αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι αναφέρεται στη διεθνή δημόσια τάξη, η οποία περιλαμβάνει επίσης την κοινοτική δημόσια τάξη και, επομένως, τις αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και της ελευθερίας του ανταγωνισμού.

37. Η ρήτρα του άρθρου 27, σημείο 1, αποτελεί ρήτρα ασφαλείας που παρέχει στα κράτη μέλη της Συμβάσεως τη δυνατότητα να εμποδίζουν την εκτέλεση αποφάσεων, όταν πρόκειται για την εφαρμογή θεμελιωδών αρχών που άπτονται της δημοσίας τάξεως. Το ότι η ρήτρα αυτή μπορεί να έχει εφαρμογή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να έχει εφαρμογή στην υπό κρίση περίπτωση.

38. Η έννοια της «δημοσίας τάξεως» δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο σε ηθικά ή θρησκευτικά ζητήματα. Και εδώ επίσης οι εφεσίβλητοι αναφέρονται στις προτάσεις επί

14 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs της 12ης Δεκεμβρίου 1996, Van den Boogaard (επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 12 Μαρτίου 1996, Συλλογή 1997, σ. I-1147, συγκεκριμένα I-1149).

της υποθέσεως C-220/95 [15]. Στις προτάσεις αυτές, ο γενικός εισαγγελέας Jacobs εξέθεσε ότι ακόμη και οικονομικά ζητήματα μπορούν να επηρεάσουν τα θεμελιώδη συμφέροντα της δημοσίας τάξεως.

39. Η αναγνώριση της γαλλικής αποφάσεως και επομένως της γαλλικής ρυθμίσεως που αφορά τα ανταλλακτικά συνεπάγεται ότι θυσιάζεται η ελευθερία του ανταγωνισμού χάριν της επί κοινοτικού επιπέδου εκτελεστότητας αποφάσεων. Δεν πρόκειται εδώ μόνο για δύο αντιφάσκουσες μεταξύ τους αποφάσεις, αλλά για τη δογματική αντίθεση μεταξύ δύο νομολογιών.

40. Εξάλλου, είναι αναντίρρητο ότι θίγεται η κοινωνική τάξη ενός κράτους μέλους όταν ένας διάδικος μπορεί να επικαλείται δύο αντιφάσκουσες μεταξύ τους αποφάσεις. Οι εφεσίβλητοι αναφέρονται συναφώς στην απόφαση επί της υποθέσεως Hoffmann [16].

41. Επομένως, αν η γαλλική απόφαση δεν θεωρηθεί ότι συνιστά παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, διότι η προστασία των ανταλλακτικών είναι ζήτημα που αφορά το εκάστοτε κράτος μέλος, τότε το συμπέρασμα αυτό πρέπει να έχει ακριβώς ως συνέπεια ότι στο πλαίσιο της δημοσίας τάξεως στον τομέα της οικονομίας δεν μπορεί να γίνει περιαφή του εκτελεστήριου τύπου.

42. Οι εφεσίβλητοι καταλήγουν επίσης στο συμπέρασμα ότι είναι δυνατόν να μην αναγνωριστεί και να μην εκτελεστεί μια απόφαση, που δεν συμβιβάζεται με βασικές αρχές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, εντός άλλου κράτους μέλους της Συμβάσεως για λόγους δημοσίας τάξεως. Αυτό ισχύει και για αποφάσεις που αποτελούν έκφραση μιας νομικής αντιλήψεως που δεν συμβιβάζεται με την πάγια νομολογία του κράτους της αναγνωρίσεως.

43. Δεδομένου ότι το άρθρο 27, σημείο 1, αναφέρεται στη «δημόσια τάξη του κράτους αναγνωρίσεως», η Γαλλική Κυβέρνηση θέτει καταρχάς το ερώτημα αν το Δικαστήριο μπορεί καν να αποφανθεί επί του περιεχομένου αυτής της εννοίας ή αν η δυνατότητα αυτή προβλέπεται αποκλειστικώς υπέρ του εθνικού δικαστηρίου. Στη συνέχεια, εκθέτει ότι, ακόμη και αν ο όρος της «δημοσίας τάξεως» δεν περιέχει καμία κοινοτική πτυχή, η εξέταση της συμφωνίας με τη δημόσια τάξη κατά την έννοια της Συμβάσεως δεν ανάγεται στη διαπίστωση μιας απλής αντιφάσεως μεταξύ του δικαίου που εφαρμόζει το κράτος προελεύσεως και του δικαίου που ισχύει στο κράτος στο οποίο πρόκειται να εκτελεστεί η απόφαση. Σε διαφορετική περίπτωση, λίγες μόνο αποφάσεις θα μπορούσαν να κηρυχθούν εκτελεστές και οι σκοποί της Συμβάσεως δεν θα μπορούσαν να επιτευχθούν. Το άρθρο 27, σημείο 1, αναφέρεται στη διεθνή δημόσια τάξη του αντίστοιχου κράτους. Η έννοια αυτή παράγει, για την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων, αμβλυμένα μόνον αποτελέσματα, δηλαδή πρόκειται μόνο για το ζήτημα αν η *αναγνώριση* της αποφάσεως αντιβαίνει προς τη δημόσια τάξη. Η απόφαση δεν επιτρέπεται πλέον να επανεξεταστεί κατ' ουσίαν.

44. Ο σκοπός επίσης της Συμβάσεως, δηλαδή η επί κοινοτικού επιπέδου εκτελεστότητα

15 — Προπαρατεθείσες στην υποσημείωση 14.

16 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 13.

των αποφάσεων, συνεπάγεται ότι το άρθρο 27, σημείο 1, επιδέχεται μόνο συσταλτική ερμηνεία. Κατά την έκθεση Jenard, η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται ανάλογα προς την έννοια που περιέχεται σε νεότερες συμβάσεις. Η Γαλλική Κυβέρνηση αναφέρεται συναφώς στη συμφωνία της Χάγης της 1ης Φεβρουαρίου 1971, στην οποία, μεταξύ άλλων, εκτίθεται ότι η αναγνώριση μπορεί να μην παρασχεθεί, όταν προφανώς δεν συνάδει με τη δημόσια τάξη. Επίσης, η χρησιμοποίηση της λέξεως «προφανώς» δείχνει ότι μια απόφαση μόνον όλως κατ' εξαίρεση μπορεί να μην αναγνωρισθεί λόγω προσβολής της δημοσίας τάξεως.

45. Επί του περιεχομένου της εννοίας της «δημοσίας τάξεως», η Γαλλική Κυβέρνηση εκθέτει στη συνέχεια ότι η επί κοινοτικού επιπέδου εκτελεστότητα των αποφάσεων μπορεί να περιορίζεται μόνον όταν διακυβεύονται αξίες αναγόμενες στα ήθη, τη θρησκεία ή την ηθική. Αυτό αληθεύει, π.χ., για την προστασία της ακεραιότητας του ατόμου, δεν μπορεί όμως να αφορά έννοιες του κοινοτικού οικονομικού δικαίου.

46. Η Ολλανδική Κυβέρνηση θεωρεί ευκταίο η έννοια της «δημοσίας τάξεως» να μην ορίζεται από κάθε μεμονωμένο κράτος, αλλά να συνιστά αυτοτελή έννοια που ερμηνεύεται ενιαίως σε όλα τα συμβαλλόμενα κράτη. Αυτό ενισχύει τη νομική προστασία κάθε συγκεκριμένου ατόμου και διασφαλίζει την ενιαία εφαρμογή της Συμβάσεως.

47. Όσον αφορά την ίδια την έννοια, η Ολλανδική Κυβέρνηση προβάλει, επικαλούμενη την έκθεση Jenard και την απόφαση στην υπόθεση Hoffmann [17], ότι το πεδίο εφαρμογής της πρέπει να περιορίζεται σε θεμελιώδεις αρχές. Στις αρχές αυτές θα μπορούσαν να συγκαταλέγονται και θεμελιώδεις αρχές της κοινοτικής έννομης τάξεως.

48. Επί του ζητήματος αν το Δικαστήριο μπορεί να λάβει θέση επί του περιεχομένου της εννοίας της «δημοσίας τάξεως», η Επιτροπή φρονεί ότι σ' έναν τομέα όπως της Συμβάσεως των Βρυξελλών δεν είναι δυνατόν η ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής μιας εννοίας που μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην πραγματοποίηση των θεμελιωδών σκοπών της Συμβάσεως να επαφίεται μόνο στις εθνικές αρχές. Ακριβώς για να αποφεύγονται διστάμενες ερμηνείες μεταξύ των επί μέρους εθνικών δικαστηρίων, θεσπίστηκε το Πρωτόκολλο το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο διασφαλίζει την ενιαία εφαρμογή, αυτό δε μάλιστα μέσω της διαδικασίας της υποβολής προδικαστικού ερωτήματος. Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι απαιτείται η ενιαία εφαρμογή της Συμβάσεως και της σχετικής νομολογίας σε όλα τα κράτη μέλη [18].

49. Προς απάντηση στο ίδιο το ερώτημα, η Επιτροπή διαπιστώνει καταρχάς εν γένει ότι εδώ πρόκειται για το ζήτημα αν μια απόφαση, η οποία ενδεχομένως εμπεριέχει ερμηνευτικό σφάλμα, μπορεί να αντιβαίνει προς τη δημόσια τάξη. Συναφώς, αναφέρεται

17 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 13.

18 — Απόφαση της 11 Αυγούστου 1995 C-432/93, SISRO (Συλλογή 1995, σ. I-2269, σκέψη 39).

στον θεμελιώδη σκοπό της Συμβάσεως, δηλαδή στην επί κοινοτικού επιπέδου εκτελεστότητα των αποφάσεων. Η Σύμβαση, προς τον σκοπό αυτόν, εκκινεί από την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στα δικαιοδοτικά συστήματα του εκάστοτε συμβαλλομένου κράτους. Για τον λόγο αυτόν απαγορεύεται επίσης η κατ' ουσίαν εξέταση των αποφάσεων. Αυτό προκύπτει από άρθρα 29 και 34 της Συμβάσεως καθώς και από την έκθεση Jenard.

50. Δεδομένου ότι το άρθρο 27 προβλέπει εν προκειμένω εξαίρεση, πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Το άρθρο 27, σημείο 1, εφαρμόζεται έναντι των άλλων δυνατοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 27 επικουρικώς, δηλαδή αποτελεί την πλέον περιορισμένη δυνατότητα στο πλαίσιο των εξαιρέσεων. Η Επιτροπή αναφέρεται συναφώς στη νομολογία του Δικαστηρίου [19]. Ένας περιορισμός προκύπτει επίσης από το ότι όχι η απόφαση καθεαυτή, αλλά η αναγνώρισή της πρέπει να συνεπάγεται προσβολή της δημοσίας τάξεως.

51. Επί του περιεχομένου της εννοίας της «δημοσίας τάξεως», η Επιτροπή εκθέτει ότι το γεγονός ότι μια αλλοδαπή απόφαση στηρίζεται σε νόμο ο οποίος δεν υφίσταται ή υφίσταται με διαφορετική μορφή στο άλλο κράτος δεν συνιστά, λόγω αυτής καθεαυτής της διαφοράς, περίσταση που επιτρέπει στο δικαστήριο να μην αναγνωρίσει την απόφαση λόγω προσβολής της δημοσίας τάξεως. Η άρνηση αυτή είναι δυνατή μόνον όταν η διαφορά μεταξύ των δύο ρυθμίσεων είναι τόσο σημαντική ώστε η εκτέλεση της αποφάσεως απειλεί σοβαρά τις θεμελιώδεις αρχές από τις οποίες δεν χωρεί παραίτηση και τις αξίες στις οποίες θεμελιώνονται οι νομικές ρυθμίσεις. Ο δικαστής θα πρέπει, εντούτοις, να κηρύξει εκτελεστή μια απόφαση και όταν δεν θα είχε μπορέσει να εκδώσει μια τέτοια απόφαση βάσει της δικής του έννομης τάξεως. Δεν είναι διαφορετική η κατάσταση π.χ. μεταξύ διαφορετικών δικαστηρίων εντός της Ιταλίας. Και εδώ επίσης, μια εκδοθείσα απόφαση, που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, πρέπει να αναγνωρίζεται. Το ίδιο ισχύει όταν η απόφαση έχει εκδοθεί εντός άλλου κράτους.

52. Ο θετικός προσδιορισμός της εννοίας της «δημοσίας τάξεως» είναι δύσκολος. Η Επιτροπή, παρεμπιπτόντως στις προτάσεις επί της υποθέσεως C-220/95 [20], αναφέρει συναφώς ως ενδεικτικό στοιχείο ηθικές και θρησκευτικές αντιλήψεις στα επί μέρους κράτη. Η διεθνής δημόσια τάξη, όπως αυτή αναφέρεται στο άρθρο 27, σημείο 1, υφίσταται στον θεμελιώδη και βασικό πυρήνα των νομικών αρχών που συνιστούν την εσωτερική δημόσια τάξη αυτού του κράτους. Πρόκειται συναφώς για δυναμική έννοια.

53. Κατά την άποψη της Επιτροπής, ούτε αναγκαίο ούτε χρήσιμο είναι να δοθεί αφηρημένη απάντηση στο ερώτημα και ως εκ τούτου η Επιτροπή περιορίζεται στην υπό κρίση περίπτωση. Στην περίπτωση αυτή, η εξαιρετική περίσταση, που ώθησε τον δικαστή στην υποβολή του ερωτήματος αν συντρέχει προσβολή της δημοσίας τάξεως, συνίσταται στο φερόμενο ερμηνευτικό σφάλμα ορισμένων ρυθμίσεων του κοινοτικού δικαίου. Επομένως, το πρόβλημα δεν έγκειται στο ότι η απόφαση στηρίζεται σε αρχές που θα μπορούσαν να θίξουν την ευαισθησία και θεμελιώδη συμφέροντα του κράτους στο οποίο πρόκειται να εκτελεσθεί η απόφαση. (Φερόμενο) ερμηνευτικό σφάλμα δεν μπορεί

19 — Απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1996, C-78/95, Hendrikman και Feyen (Συλλογή 1996, σ. I-4943), και απόφαση Hoffmann, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 13.

20 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 14.

να αποτελέσει έρεισμα για τον δικαστή προκειμένου να μην αναγνωρίσει την απόφαση και να μην επιτρέψει την εκτέλεση.

54. Αν η αλλοδαπή απόφαση εμπεριέχει πράγματι σφάλμα, είναι πάντοντε δυνατό — όπως εκθέτει περαιτέρω η Επιτροπή — να χρησιμοποιηθούν τα προβλεπόμενα σε κάθε κράτος ένδικα μέσα. Το άρθρο 27, σημείο 1, δεν μπορεί να αποτελεί ένα τέτοιο μέσο. Εξάλλου, σε εναντία περίπτωση, θα επιτρεπόταν στον δικαστή να επανεξετάσει στο πλαίσιο της Συμβάσεως την απόφαση κατ' ουσίαν και, επομένως, να παρεμποδίσει την επίτευξη του θεμελιώδους σκοπού της Συμβάσεως.

αυτό δίνει αρνητική απάντηση. Το κοινοτικό δίκαιο ρυθμίζει, επηρεάζει ή διεισδύει σε όλες τις πτυχές του οικονομικού βίου των κρατών μελών. Οι αρχές, που αποτελούν τον θεμέλιο των εθνικών νόμων και συνιστούν κατ' ουσίαν το ευρωπαϊκό οικονομικό σύνταγμα, δεν μπορούν παρά να είναι κοινές σε όλα τα κράτη μέλη. Επομένως, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει οποιαδήποτε διαφορά στις αξίες και αρχές των κρατών μελών, η οποία θα δικαιολογούσε τη μη αναγνώριση μιας αποφάσεως.

Η γνώμη μου

55. Η Επιτροπή θέτει στη συνέχεια το ερώτημα αν μεταβάλλεται κάπως το συμπέρασμα αυτό αν — όπως εδώ — πρόκειται για κανόνες του κοινοτικού δικαίου. Η Επιτροπή δίνει επ' αυτού αρνητική απάντηση, δεδομένου ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν παρουσιάζει εν προκειμένω διαφορές σε σχέση με το εθνικό δίκαιο, καθόσον ο δικαστής, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οφείλει να εξασφαλίζει τη νομική προστασία με την ίδια αποτελεσματικότητα βάσει τόσον εθνικών όσο και κοινοτικών κανόνων. Ενδεχόμενα ερμηνευτικά σφάλματα μπορούν και στους δύο τομείς να αποτελέσουν αντικείμενο ενδίκου μέσου ενώπιον ανωτέρου δικαστηρίου.

57. Στο πλαίσιο της απαντήσεως στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει καταρχάς να εξεταστεί αν το Δικαστήριο μπορεί να είναι εν προκειμένω αρμόδιο να ερμηνεύσει την έννοια της «δημοσίας τάξεως» κατά το άρθρο 27, σημείο 1, της Συμβάσεως. Αμφιβολίες θα μπορούσαν να ανακύψουν από τη διατύπωση του άρθρου 27, σημείο 1, το οποίο αναφέρεται «στη δημοσία τάξη του κράτους αναγνωρίσεως». Επομένως, θα μπορούσε να πρόκειται για μια έννοια καθαρά εσωτερικού δικαίου, η οποία θα πρέπει να ερμηνεύεται από το εκάστοτε εθνικό δικαστήριο.

56. Κατά την προφορική διαδικασία, η Επιτροπή έθεσε μάλιστα το ερώτημα αν πρέπει στην έννοια της «δημοσίας τάξεως» να συμπεριληφθούν εκτιμήσεις που ανάγονται στην οικονομική τάξη. Στο ερώτημα

58. Εντούτοις, το Πρωτόκολλο ορίζει στο άρθρο 1 αυτού ότι το Δικαστήριο αποφαίνεται επί της ερμηνείας της Συμβάσεως. Επομένως, η ερμηνευτική αυτή αρμοδιότητα αφορά το σύνολο της Συμβάσεως, δεδομένου ότι καμία ρύθμιση δεν εξαιρείται από την

αρμοδιότητα αυτή. Πνεύμα και σκοπός της ερμηνείας αυτής από το Δικαστήριο είναι η αποφυγή διαφορετικής ερμηνείας της Συμβάσεως [21]. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο πρέπει να είναι αρμόδιο και για την ερμηνεία της έννοιας της «δημοσίας τάξεως» κατά το άρθρο 27, σημείο 1. Αν η ερμηνεία της εννοίας αυτής αφηνόταν αποκλειστικά στα εθνικά δικαστήρια, τότε αυτό δεν θα μπορούσε μόνο να έχει ως αποτέλεσμα διαφορετική εφαρμογή της Συμβάσεως, αλλά μια υπερβολικά ευρεία ερμηνεία της εννοίας αυτής θα μπορούσε μάλιστα να διακυβεύσει ολόκληρο τον σκοπό της Συμβάσεως. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να γίνει δεκτή η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για την ερμηνεία της εννοίας της δημοσίας τάξεως. Αυτό δε πολλώ μάλλον καθόσον η έννοια αυτή περιέχει επίσης αρχές του κοινοτικού δικαίου.

59. Ως προς το κατά κυριολεξία περιεχόμενο του ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η παρατιθέμενη από αυτό απόφαση αντιβαίνει προς τη δημόσια τάξη, δηλαδή ερωτά πώς πρέπει να ερμηνευθεί εν προκειμένω η έννοια της «δημοσίας τάξεως». Το άρθρο 27 αναφέρει γενικώς τους λόγους για τους οποίους μια απόφαση δεν πρέπει να αναγνωρίζεται. Συνιστά διάταξη που προβλέπει εξαίρεση, διότι η Σύμβαση, κατά το προοίμιό της, έχει ως σκοπό να διευκολύνει την αναγνώριση των αποφάσεων και να θεσπίσει μια ταχεία διαδικασία για την εξασφάλιση της εκτελέσεως αποφάσεων. Επομένως, πρέπει να εξασφαλιστεί η αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και να ενισχυθεί εντός της Κοινότητας η έννομη προστασία των εγκατεστημένων σ' αυτήν προσώπων.

60. Για τον λόγο αυτόν το άρθρο 29 της Συμβάσεως προβλέπει ότι σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η επί της ουσίας αναθεώρηση της αλλοδαπής αποφάσεως. Η διάταξη αυτή απαντά εκ νέου στο άρθρο 34, παράγραφος 3, πράγμα που υπογραμμίζει τη σημασία της. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της εκθέσεως Jenard, αυτό σημαίνει ότι το δικαστήριο, από το οποίο ζητείται η αναγνώριση αλλοδαπής αποφάσεως, δεν επιτρέπεται να υποκαταστήσει το αλλοδαπό δικαστήριο στη βούλησή του αυτήν ούτε μπορεί να αρνηθεί την αναγνώριση, ακόμη και αν κρίνει ότι η απόφαση είναι εσφαλμένη από πραγματικής ή νομικής απόψεως [22]. Μόνον όταν η ίδια η αναγνώριση αντιβαίνει προς τη δημόσια τάξη μπορεί να μην επιτραπεί η εκτέλεση.

61. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Σύμβαση για την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων έχει δημιουργήσει ένα σύστημα το οποίο στηρίζεται στην εμπιστοσύνη στο εκάστοτε διαφορετικό νομικό σύστημα προκειμένου να εξασφαλιστεί η ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων [23]. Επομένως, άρνηση αναγνωρίσεως αλλοδαπής αποφάσεως μπορεί να επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Απ' αυτό προκύπτει ότι και η έννοια της «δημοσίας τάξεως» μπορεί να έχει σημασία μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις [24]. Αυτό πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία της εννοίας αυτής. Αν το σύνολο του δικαίου του οικείου κράτους περιλαμβανόταν στη δημόσια τάξη του, τότε δεν θα υφίστατο ουσιαστικώς η επί κοινοτικού επιπέδου δυνατότητα εκτελέσεως των αποφάσεων. Θα ήταν δυνατόν να μην αναγνωρίζεται οποιαδήποτε απόφαση η εκτέλεση της οποίας θα αντέβαινε προς οποιοδήποτε νόμο του άλλου κράτους.

21 — Έκθεση για το Πρωτόκολλο που αφορά την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 29ης Φεβρουαρίου 1968 για την αμοιβαία αναγνώριση εταιριών και νομικών προσώπων από το Δικαστήριο και για το Πρωτόκολλο που αφορά την ερμηνεία της Συμβάσεως (ΕΕ 1979, C 59, σ. 66).

22 — Έκθεση Jenard, (προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σ. 46) επί του άρθρου 29.

23 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon της 2ας Δεκεμβρίου 1992, C-172/91, Sonntag (επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 21 Απριλίου 1993, Συλλογή 1993, σ. I-1963, σημείο 70 επ. των προτάσεων).

24 — Έκθεση Jenard, σ. 44, επί του άρθρου 27.

Επομένως, η έννοια της «δημοσίας τάξεως» μπορεί να περιλαμβάνει μόνο θεμελιώδεις αρχές. Το γεγονός ότι η απόφαση εκδόθηκε βάσει μιας άλλης, διαφορετικής, έννομης τάξεως δεν αρκεί καθεαυτό για να θίγεται η δημόσια τάξη.

62. Όπως ήδη τονίσθηκε, ούτε πεπλανημένη απλώς ερμηνεία του δικαίου από το πρώτο δικαστήριο αρκεί καθεαυτή για να μην παρασχεθεί η αναγνώριση. Αυτό ισχύει επίσης για την εσφαλμένη ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, διότι, όπως ορθώς η Επιτροπή προβάλλει, το κοινοτικό δίκαιο δεν μπορεί εν προκειμένω να αποτελεί εξαίρεση. Τα εθνικά δικαστήρια, κατά πάγια νομολογία, οφείλουν να διασφαλίζουν τη νομική προστασία που απορρέει για τους διαδίκους από το άμεσο αποτέλεσμα του κοινοτικού δικαίου [25].

63. Ως συμπέρασμα μπορεί να λεχθεί ότι η δημόσια τάξη δεν θίγεται από αλλοδαπή απόφαση απλώς και μόνο λόγω του ότι η απόφαση αυτή εκδόθηκε βάσει μιας άλλης, διαφορετικής έννομης τάξεως ή διότι πεπλανημένως ερμηνεύθηκε το δίκαιο. Όλα αυτά τα «σφάλματα» των αποφάσεων πρέπει να γίνονται αποδεκτά και να επιτρέπεται η εκτέλεση. Η έννοια της «δημοσίας τάξεως» πρέπει επομένως να περιλαμβάνει θεμελιώδεις αρχές και η άρνηση της αναγνωρίσεως βάσει της εννοίας αυτής μπορεί να περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες η εκτέλεση είναι τελείως ασυμβίβαστη με τις θεμελιώδεις αυτές αρχές.

64. Η Επιτροπή υπογραμμίζει εν προκειμένω ότι, κατά το αιτούν δικαστήριο, το γαλλικό δικαστήριο προέβη σε πεπλανημένη ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου το οποίο έχει και στα δύο κράτη εξίσου εφαρμογή. Κατά την Επιτροπή, αυτό δεν συνιστά εξαιρετική περίπτωση, επομένως περίπτωση που απειλεί σοβαρώς τα θεμελιώδη συμφέροντα του εθνικού συνόλου. Σε μία τέτοια περίπτωση υφίσταται πάντοτε η δυνατότητα να προσβληθεί η απόφαση αυτή εντός του οικείου κράτους προελεύσεως.

65. Πρέπει να γίνει δεκτή η άποψη της Επιτροπής ότι στην περίπτωση κατά την οποία δεν λαμβάνεται υπόψη μια απόφαση λόγω ερμηνευτικού σφάλματος δεν πρόκειται για τη χαρακτηριστική περίπτωση μη αναγνωρίσεως αποφάσεως λόγω προσβολής της δημοσίας τάξεως. Μια τέτοια περίπτωση υφίσταται πράγματι όταν μια εκδοθείσα βάσει αλλοδαπού δικαίου απόφαση είναι αδύνατο να εκτελεσθεί λόγω ανυπέρβλητων διαφορών αναφορικά με τις θεμελιώδεις αντιλήψεις εντός του κράτους αναγνωρίσεως. Στην υπό κρίση περίπτωση πρόκειται, εντούτοις, μόνο για το ότι ένα δικαστήριο φέρεται να έχει ερμηνεύσει το δίκαιο πεπλανημένως με την απόφασή του. Κατά τέτοιων αποφάσεων είναι δυνατή η άσκηση ενδίκων μέσων εντός του κράτους προελεύσεως, πράγμα που όμως δεν καταλήγει κατ' ανάγκην στην εξαφάνιση της αποφάσεως. Έτσι, και στην υπό κρίση περίπτωση η γαλλική απόφαση επικυρώθηκε στη Γαλλία κατόπιν αναιρέσεως. Αποφάσεις που επικυρώνονται κατόπιν ασκήσεως ενδίκου μέσου ή κατά των οποίων δεν έχει ασκηθεί κανένα ένδικο μέσο αποκτούν ισχύ δεδικασμένου και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη παρά το «σφάλμα» τους. Μόνον εξαιρετικά δύσκολα μπορεί να αρθεί η ισχύς δεδικασμένου μιας αποφάσεως. Τίποτε άλλο δεν θα γινόταν όμως σε τελική ανάλυση αν δεν επιτρεπόταν η εκτέλεση της αποφάσεως αυτής στα πλαίσια της δημοσίας τάξεως του κράτους αναγνωρίσεως.

25 — Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-312/93, Peterbroeck (Συλλογή 1995, σ. I-4599, σκέψη 12).

66. Εσφαλμένες αποφάσεις μπορούν επίσης να εκδίδονται στο κράτος αναγνωρίσεως και να αποκτούν ισχύ δεδικασμένου. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να γίνονται σεβαστές και σ' αυτό το κράτος παρά τα σφάλματά τους. Η αναγνώριση αντίστοιχων αλλοδαπών αποφάσεων δεν μπορεί επομένως καθεαυτή να συνιστά προσβολή της δημοσίας τάξεως του κράτους αναγνωρίσεως.

67. Η εκτεθείσα προβληματική καθίσταται εντονότερη από το ότι εδώ πρόκειται για φερόμενη πεπλανημένη ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου. Το κοινοτικό δίκαιο ισχύει και στα δύο κράτη, όπου υπερτερεί αντιθέτου ενδεχομένως εθνικού δικαίου. Θεμελιώδεις διαφορές στις νομικές αντιλήψεις δεν μπορούν να υφίστανται εν προκειμένω. Εντούτοις, δεν μπορεί να αποκλειστεί τελείως το ότι συνεπεία μιας τέτοιας πεπλανημένης ερμηνείας η εκτέλεση της αποφάσεως συνιστά παραβίαση θεμελιωδών αρχών περιλαμβανομένου και του κοινοτικού δικαίου. Αυτό εντούτοις είναι νοητό στην εκτεθείσα εδώ συγκυρία μόνο σε πολύ λίγες εξαιρετικές περιπτώσεις. Θα πρέπει να πρόκειται για σαφή παραβίαση θεμελιωδών αρχών. Συναφώς, είναι ήδη αμφίβολο στην υπό κρίση περίπτωση αν η ελευθερία του ανταγωνισμού και η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων μπορούν να συνιστούν τέτοιου είδους θεμελιώδεις αρχές. Ως προς την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων π.χ., το κοινοτικό δίκαιο προβλέπει ήδη περιορισμούς βάσει της εσωτερικής έννομης τάξεως, η οποία έχει ευρύτερο περιεχόμενο από τη δημόσια τάξη κατά την έννοια της Συμβάσεως. Επίσης, δεν μπορεί να πρόκειται για εξαιρετικά κατάφωρη παραβίαση, δεδομένου ότι οι ίδιοι οι εφεσίβλητοι προβάλλουν ότι έχει μεταβληθεί στην Ιταλία η κατάσταση του εθνικού δικαίου. Το αιτούν ιταλικό δικαστήριο εξέθεσε επίσης στη διάταξη περί παραπομπής στα πλαίσια της υποθέσεως CICRA ότι η προστασία προτύπων σχετικά με εξαρτήματα αμαξώματος αυτοκινήτων πρέπει να θεωρηθεί ότι συνάδει προς το ιταλικό δίκαιο. Η αρχή της προστασίας εξαρτημάτων αμαξώματος βάσει της βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας είχε τότε επιβεβαιωθεί από όλα τα κράτη μέλη που μετείχαν της διαδικασίας καθώς και από την Επιτροπή. Αυτό σημαίνει ότι η επικρατούσα σήμερα στην Ιταλία νομική αντίληψη, η οποία φέρεται ότι καθιστά αδύνατη την εκτέλεση της γαλλικής αποφάσεως, δεν υφίστατο πάντοτε. Αντιθέτως, παλαιότερα προσέγγιζε τη γαλλική αντίληψη. Η γαλλική αντίληψη δεν μπορεί επομένως να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε τόσο ριζική αντίθεση προς την ιταλική ώστε εκτέλεση της σχετικής αποφάσεως να συνιστά παραβίαση βασικών αρχών. Επομένως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό στην υπό κρίση περίπτωση ότι υφίσταται προσβολή της δημοσίας τάξεως.

Επί του άρθρου 27, σημείο 3, της Συμβάσεως

Ισχυρισμοί των μετεχόντων της διαδικασίας

68. Η Γαλλική Κυβέρνηση επισημαίνει — επικουρικώς — ότι η διάταξη περί παραπομπής αναφέρει με συντομία μια απόφαση του Tribunale di Milano, η οποία ενδεχομένως αντιτίθεται στην εκτελεστότητα κατά το άρθρο 27, σημείο 3. Δεδομένου, όμως, ότι το αιτούν δικαστήριο δεν υποβάλλει κανένα ερώτημα επί του σημείου αυτού, δεν χρειάζεται και το Δικαστήριο να λάβει θέση επ' αυτού.

Η γνώμη μου

69. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η προσφυγή στη ρήτρα της δημοσίας τάξεως αποκλείεται όταν η αλλοδαπή απόφαση δεν συμβιβάζεται, κατά την έννοια του άρθρου 27, σημείο 3, με απόφαση που έχει εκδοθεί εντός του κράτους αναγνωρίσεως [26]. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει βεβαίως να μην αναγνωρισθεί η απόφαση, πλην όμως αυτό κατά το άρθρο 27, σημείο 3, και όχι στο πλαίσιο της δημοσίας τάξεως κατά το άρθρο 27, σημείο 1. Αυτό προκύπτει επίσης από την απόφαση στην υπόθεση Hoffmann [27]. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο σύστημα της Συμβάσεως, η προσφυγή στη ρήτρα της δημοσίας τάξεως αποκλείεται εν πάση περιπτώσει όταν το πρόβλημα που τίθεται είναι το ασυμβίβαστο αλλοδαπής αποφάσεως με εθνική απόφαση.

70. Στη διάταξη περί παραπομπής μνημονεύεται μια ιταλική απόφαση που είναι αντίθετη προς τη γαλλική απόφαση και, επομένως, γίνεται παραπομπή στο άρθρο 27, σημείο 3. Δεδομένου, εντούτοις, ότι τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούν ρητώς το άρθρο 27, σημείο 1, πρέπει να εξεταστεί τώρα και αυτή η διάταξη. Εδώ, πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι, σε περίπτωση ασυμβιβάστου με ιταλική απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 27, σημείο 3, δεν έχει εφαρμογή η επιφύλαξη της δημοσίας τάξεως κατά το άρθρο 27, σημείο 1.

26 — Αυτό θα συνέβαινε εν προκειμένω είτε αν έκρινε διαφορετικά το ίδιο αντικείμενο της διαφοράς είτε αν στηριζόταν σε υποθετικά δεδομένα που δεν συμβιβάζονται με την ουσιαστική ισχύ του δεδικασμένου ή με τα αποτελέσματα της ιταλικής αποφάσεως.

27 — Προαναφερθείσα απόφαση στην υποσημείωση 13, σκέψη 21.

71. Με το άρθρο 27, σημείο 3, τα συμβαλλόμενα κράτη θέτουν, στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτελέσεως, το κύρος των αποφάσεων των δικαστηρίων τους υπεράνω του κύρους μιας χρήζουσας αναγνωρίσεως αλλοδαπής αποφάσεως. Επομένως, για την εκτελεστότητα αλλοδαπής αποφάσεως η αντίφαση προς μεμονωμένη ημεδαπή απόφαση κατά το άρθρο 27, σημείο 3, βαρύνει περισσότερο από την αντίφαση προς εσωτερικούς κανόνες, η οποία καθεαυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρο 27, σημείο 1. Η διαφοροποίηση αυτή αποτελεί συνέπεια του σκοπού της διαδικασίας εκτελέσεως που συνίσταται στην ενεργοποίηση ορισμένου εκτελεστού τίτλου. Η εφαρμογή του ουσιαστικού δικαίου ανάγεται αποκλειστικά στη διαγνωστική διαδικασία και μπορεί να ελεγχθεί στο πλαίσιο της εκτελέσεως μόνο στις περιπτώσεις προσβολής της εθνικής έννομης τάξεως. Αντιθέτως, οι συνέπειες από την ύπαρξη αντιφατικών αποφάσεων ανάγονται στο δίκαιο της εκτελέσεως και, επομένως, πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτελέσεως.

72. Η διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει πάντως επαρκή στοιχεία προκειμένου να κριθεί αν εφαρμοστέα εν προκειμένω διάταξη είναι πράγματι το άρθρο 27, σημείο 3, της Συμβάσεως.

Ε — Επί των δύο πρώτων ερωτημάτων

73. Ενόψει της απαντήσεως που δόθηκε στο τρίτο ερώτημα, πρέπει να εξεταστούν μόνον επικουρικώς τα δύο πρώτα ερωτήματα.

Παραδεκτό

Ισχυρισμοί των μετεχόντων της διαδικασίας

74. Κατά την εκκαλούσα, το αιτούν δικαστήριο δεν έχει εξουσία κατά το άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 234 ΕΚ) να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η λύση του ερμηνευτικού προβλήματος, το οποίο υποβλήθηκε στην κρίση του Δικαστηρίου, πρέπει να διευκολύνει το αιτούν δικαστήριο να κρίνει την υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί. Στην υπό κρίση περίπτωση, το εθνικό δικαστήριο έχει εντούτοις επιληφθεί μόνον της περιαφής ενός εκτελεστηρίου τύπου και, επομένως, όφειλε να περιορισθεί στο ζήτημα αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 27, σημείο 1, της Συμβάσεως. Σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να αναθεωρήσει την απόφαση επί της ουσίας. Εν προκειμένω, στερούνται σημασίας οι κοινοτικές αρχές.

75. Επικουρικώς, η εκκαλούσα επισημαίνει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί επί των προδικαστικών ερωτημάτων με την απόφαση CICRA και Maxicar [28]. Σε μια τέτοια περίπτωση δεν επιτρέπεται νέα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως [29]. Όταν δεν υφίστανται πλέον αμφιβολίες για την ερμηνεία, ούτε ο δικάζων σε τελευταίο βαθμό δικαιοδοσίας δικαστής υποχρεούται να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα [30].

28 — Προαναφερθείσα απόφαση στην υποσημείωση 2.

29 — Απόφαση της 27ης Μαρτίου 1963, 28/62 έως 30/62, Da Costa κ.λπ. (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 891).

30 — Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 1982, 283/81, Cilfit κ.λπ. (Συλλογή 1982, σ. 3415).

76. Κατά τους εφεσιβλήτους, παραδεκτώς υποβάλλονται τα δύο πρώτα ερωτήματα. Αλλοδαπή απόφαση δεν μπορεί να αναγνωρισθεί όταν δεν συμβιβάζεται με προστατευόμενα από το κοινοτικό δίκαιο δικαιώματα. Επομένως, είναι αναγκαίο το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας το άρθρο 27 της Συμβάσεως, να προβεί συγχρόνως σε ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων της Συνθήκης — εν προκειμένω των άρθρων 30 έως 36 (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρα 28 ΕΚ, 29 ΕΚ και 30 ΕΚ· τα άρθρα 31 έως 33 και 35 της Συνθήκης ΕΚ καταργήθηκαν από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ) και 86 της Συνθήκης ΕΚ — στο πλαίσιο του άρθρου 177.

77. Εξάλλου, υφίστανται αρκετά στοιχεία που καθιστούν αναγκαίο να εξετάσει το Δικαστήριο το πρόβλημα ακόμη μία φορά. Τα εν προκειμένω προδικαστικά ερωτήματα υποβλήθηκαν σε μια τελείως διαφορετική αλληλουχία απ' ό,τι τα ερωτήματα της αρχικής αποφάσεως. Συγκεκριμένα, τα πρώτα προδικαστικά ερωτήματα αναφέρονταν σε μια καθαρώς ιταλική διαφορά, ενώ στην παρούσα περίπτωση πρόκειται για κήρυξη αποφάσεως εκτελεστής που παρουσιάζει στοιχεία διεθνούς χαρακτήρα και αφορά άμεσα το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

78. Επιπλέον, κατά τον χρόνο της πρώτης διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, τόσο κατά το ιταλικό όσο και κατά το γαλλικό δίκαιο ήταν δυνατή η προστασία μεμονωμένων εξαρτημάτων αμαξώματος. Τη δυνατότητα αυτή απέκλεισε το Corte suprema di cassazione το 1996, πράγμα εξάλλου που αντιστοιχεί και προς την αγγλική, την ισπανική και τη γερμανική αντίληψη. Στην παρούσα διαδικασία πρόκειται, εκτός από την προστασία των προτύπων και υποδειγμάτων, και για τα δικαιώματα του δημιουργού.

79. Εξάλλου, η αρχική απόφαση εκδόθηκε σε χρονικό σημείο κατά το οποίο θεωρούνταν ότι επέκειτο άμεση εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

80. Ως άλλο σημαντικό λόγο για την εκ νέου εξέταση του προβλήματος, οι εφεσίβλητοι αναφέρουν τη νεότερη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία δεν γίνεται πλέον διάκριση μεταξύ υπάρξεως και ασκήσεως ενός αποκλειστικού δικαιώματος [31] ή έχει διευρυνθεί σημαντικά η έννοια της ασκήσεως [32].

81. Η Γαλλική Κυβέρνηση προβάλλει ότι κατά το γράμμα του Πρωτοκόλλου τα πρώτα δύο ερωτήματα υποβάλλονται απαραδέκτως. Το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως πρέπει να διακρίνεται από τους κανόνες της Συνθήκης. Από το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου προκύπτει εξάλλου ότι η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που προβλέπει η Σύμβαση, αποτελεί lex specialis. Από το άρθρο 5 προκύπτει ότι είναι δυνατή η επίκληση του άρθρου 177 και της αντίστοιχης νομολογίας προς καθορισμό των ορίων και του τρόπου ασκήσεως από το Δικαστήριο της αρμοδιότητάς του για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως όσον αφορά την ερμηνεία της Συμβάσεως. Πάντως, από τη σχετική με το άρθρο 177 νομολογία προκύπτει ότι το Δικαστήριο αρνείται να απαντήσει σε ερωτήματα που δεν είναι αναγκαία για τη λύση της διαφοράς της κύριας δίκης [33].

82. Εφόσον στην υπό κρίση περίπτωση το αιτούν δικαστήριο έχει απλώς επιληφθεί της περιαφής του τύπου εκτελέσεως αποφάσεως στο πλαίσιο της Συμβάσεως, μπορεί να υποβάλει ερώτημα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως μόνον ως προς την ερμηνεία της Συμβάσεως.

83. Το Δικαστήριο πρέπει να κρίνει ότι απαραδέκτως υποβάλλονται τα ερωτήματα και για τον λόγο ότι ήδη με την απόφαση CICRA και Maxicar [34] έχει ήδη απαντήσει στα ερωτήματα αυτά.

84. Η Επιτροπή — όπως και η Ολλανδική Κυβέρνηση — τονίζει εξάλλου ότι η διάταξη περί παραπομπής περιέχει ελάχιστα μόνον περιστατικά και ενδείξεις σχετικά με τη γαλλική απόφαση και τη διαφορά που αφορά. Προβάλλει π.χ ότι ουδόλως εκτέθηκε αν τα αποκλειστικά δικαιώματα μπορούν να προβάλλονται και έναντι των ιταλικών επιχειρήσεων που παράγουν εξαρτήματα στη Γαλλία. Επίσης δεν εκτίθεται αν η Renault αρνείται να παραδίδει εξαρτήματα σε ορισμένους διανομείς ή αν καθορίζει τις τιμές σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο. Η Επιτροπή διερωτάται επομένως αν είναι καν δυνατή απάντηση στα προδικαστικά αυτά ερωτήματα.

85. Εξάλλου, διαπιστώνει ότι τα δύο πρώτα ερωτήματα αφορούν τα άρθρα 30 έως 36 και

31 — Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1995, C-350/92, Ισπανία κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1995, σ. I-1985).

32 — Απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, C-241/91 P και C-242/91 P, RTE και ITP κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-743, στο εξής: απόφαση Magill).

33 — Απόφαση της 17ης Μαΐου 1994, C-18/93, Corsica Ferries (Συλλογή 1994, σ. I-1783).

34 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 2.

86 της Συνθήκης και, επομένως, θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης και όχι, όπως έγινε, βάσει του άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου. Όμως, το να θεωρηθούν τα ερωτήματα, για τον λόγο αυτό, απαράδεκτα θα αποτελούσε υπερβολική τυπολατρεία και θα αντέβαινε προς το πνεύμα της συνεργασίας μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου. Η λειτουργία του Δικαστηρίου κατά την ερμηνεία είναι παρόμοια και στις δύο διαδικασίες — του άρθρου 177 της Συνθήκης και του άρθρου 2 του Πρωτοκόλλου. Είναι επίσης και για λόγους οικονομίας της διαδικασίας ευκταίο να απαντήσει το Δικαστήριο στα υποβληθέντα σ' αυτό ερωτήματα, διότι διαφορετικά ο αρμόδιος δικαστής θα υποβάλει εκ νέου ερωτήματα στο πλαίσιο του άρθρου 177. Αυτό θα παρείλκυε τη διαδικασία και θα αντέβαινε στον σκοπό της Συμβάσεως.

Η γνώμη μου

86. Κατά το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου, ο δικαστής έχει τη δυνατότητα να υποβάλει στο Δικαστήριο ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της Συμβάσεως. Στην υπό κρίση υπόθεση πρόκειται για την ερμηνεία της εννοίας της «δημοσίας τάξεως» κατά το άρθρο 27, σημείο 1 της Συμβάσεως. Όπως είδαμε, η έννοια αυτή μπορεί να περιλαμβάνει και θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Επομένως, ο αρμόδιος δικαστής μπορεί να απευθύνει στο Δικαστήριο τουλάχιστον ερωτήματα που αφορούν το κατά το κοινοτικό δίκαιο εύρος της εννοίας της δημοσίας τάξεως, δηλαδή μπορεί να ρωτήσει ποιες θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου περιλαμβάνονται στη δημόσια τάξη ενός κράτους. Απ' αυτό όμως δεν συνάγεται κατ' ανάγκη ότι μπορεί να ζητήσει να διευκρινιστεί η ερμηνεία των αντίστοιχων κοινοτικών αρχών και διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ.

87. Αν όμως ληφθούν υπόψη το πνεύμα και ο σκοπός της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, που συνίστανται στη διευκόλυνση του αιτούντος δικαστηρίου να λύσει την υποβληθείσα σ' αυτό διαφορά, τότε θα μπορούσε να είναι εν προκειμένω αναγκαία και η ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ. Αν η έννοια της «δημοσίας τάξεως» περιλαμβάνει επίσης αρχές του κοινοτικού δικαίου, τότε ο δικαστής υποχρεούται ενδεχομένως στο πλαίσιο της Συμβάσεως να ελέγξει αν η αναγνώριση αλλοδαπής αποφάσεως αντιβαίνει προς τις αρχές αυτές. Όμως, προς τον σκοπό αυτό χρειάζεται ενίοτε την ερμηνεία των αντίστοιχων διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ από το Δικαστήριο. Επιπλέον, — όπως προβάλλει και η Επιτροπή — θα αποτελούσε υπερβολική τυπολατρεία να θεωρηθούν τα προδικαστικά αυτά ερωτήματα απαράδεκτα απλώς και μόνο διότι δεν στηρίζονται στο άρθρο 177 της Συνθήκης ΕΚ. Αυτό θα αντενδείκνυτο επίσης και για λόγους οικονομίας της διαδικασίας.

88. Εν προκειμένω, πρέπει και πάλι να τονισθεί ότι οι ανωτέρω παρατηρήσεις διατυπώνονται μόνον επικουρικώς και για την περίπτωση κατά την οποία το Δικαστήριο θα έδινε διαφορετική απάντηση στο τρίτο ερώτημα.

Επί της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα

Ισχυρισμοί των μετεχόντων της διαδικασίας

89. Η εκκαλούσα αναφέρεται εδώ στην απόφαση CICRA και Maxicar του 1988, όπου το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η προστασία σχεδίων και προτύπων, ελλείψει ενοποιήσεως στο πλαίσιο της Κοινότητας, διέπεται από το εθνικό δίκαιο [35]. Το Δικαστήριο, με την απόφαση αυτή, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι σχετικοί με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων κανόνες δεν εμποδίζουν την εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας δυνάμει της οποίας ένας κατασκευαστής αυτοκινήτων, κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας για διακοσμητικής φύσεως πρότυπο σχετικά με ανταλλακτικά, δικαιούται να απαγορεύει σε τρίτους την κατασκευή προστατευομένων εξαρτημάτων [36].

90. Δεδομένου ότι τα εν προκειμένω ερωτήματα έχουν διατυπωθεί με παρόμοιο τρόπο και οι διάδικοι και η προβληματική της παρούσας υποθέσεως συμπίπτουν με τους διαδίκους και την προβληματική της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση CICRA και Maxicar το 1988, το Δικαστήριο πρέπει επίσης να απαντήσει στα ερωτήματα αυτά κατά τον ίδιο τρόπο όπως με την απόφαση CICRA και Maxicar. Εν προκειμένω, ουδαμώς μεταβλήθηκε η νομική κατάσταση, καθόσον ο καθορισμός των προϋποθέσεων για την εξασφάλιση της προστασίας σχεδίων και προτύπων εξακολουθεί να είναι της αρμοδιότητας των κρατών μελών και μετά την έκδοση της οδηγίας 98/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 1998, για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων [37]. Η εκκαλούσα αναφέρεται συναφώς στο άρθρο 14 της οδηγίας, το οποίο επιβεβαιώνει τις εφαρμοστέες ρυθμίσεις εντός των διαφόρων κρατών μελών για μεταβατική περίοδο τουλάχιστον τριών ετών. Επίσης, από την εικοστή αιτιολογική σκέψη, κατά την οποία σε καμία περίπτωση οι διατάξεις του άρθρου 14 δεν νοούνται ότι συνιστούν εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, δεν προκύπτει τίποτα το διαφορετικό. Υπενθυμίζονται απλώς τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης, τα οποία εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή.

91. Η εκκαλούσα επισημαίνει επιπλέον ότι τα γεγονότα που αποτέλεσαν την αιτία της διαφοράς ανάγονταν στο έτος 1985. Όσον αφορά τις μνημονευόμενες από το αιτούν δικαστήριο αποφάσεις [38], ούτε αυτές θα μπορούσαν να δώσουν αφορμή για τη συναγωγή διαφορετικού συμπεράσματος.

92. Οι εφεσίβλητοι προβάλλουν καταρχάς ότι θα αντέβαινε προς το πνεύμα και τον σκοπό της προστασίας σχεδίων και υποδειγμάτων το να προστατεύονται και μεμονωμένα εξαρτήματα του αμαξώματος. Πρόκειται για την προστασία μιας νέας ιδέας ή ενός νέου σχεδίου στο σύνολό του και, επομένως, για την αναζωογόνηση του ανταγωνισμού. Ακριβώς όμως στην περίπτωση προστασίας εξαρτημάτων όπως των ανταλλακτικών αυτοκινήτων, που πρέπει να αποτελούν ακριβή απομίμηση του πρωτοτύπου, δεν είναι πλέον δυνατός κανενός είδους ανταγωνισμός. Στον κάτοχο του δικαιώματος παρέχεται κατ' αυτόν τον τρόπο ένα διπλό μονοπώλιο και κάτι περισσότερο από μια απλή αντιστάθμιση του κόστους επενδύσεως. Εν προκειμένω, θίγονται επίσης και τα συμφέροντα των καταναλωτών.

35 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 2, σκέψη 10.

36 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 2, σκέψη 13.

37 — Βλ. υποσημείωση 3.

38 — Απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1992, C-235/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1992, σ. I-777), και προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 31 Ισπανία κατά Επιτροπής.

93. Η παροχή προστασίας για μεμονωμένα εξαρτήματα του αμαξώματος πρέπει να θεωρηθεί ως μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ. Το μέτρο αυτό δεν δικαιολογείται ούτε βάσει του άρθρου 36, δεδομένου ότι συνιστά συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου. Το συμπέρασμα αυτό δικαιολογούν οι εφεσίβλητοι με το επιχείρημα ότι συντρέχει κατάχρηση της εν λόγω προστασίας, όταν αυτή παρέχεται για ένα πράγμα το οποίο δεν προσφέρεται πράγματι για μια τέτοια προστασία. Αυτό δε ισχύει πολλώ μάλλον καθόσον ο Γάλλος δικαστής δεν εξέτασε αν στη συγκεκριμένη περίπτωση υπήρχαν οι προϋποθέσεις για την παροχή της προστασίας αυτής.

94. Καίτοι το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση CICRA και Maxicar ότι εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να αποφασίζει ποια εξαρτήματα μπορούν να προστατεύονται, οι εφεσίβλητοι επισημαίνουν ότι η ελευθερία αυτή αποφάσεως δεν εκτείνεται μέχρι του σημείου να παρέχεται προστασία και για προϊόντα τα οποία κατά το πνεύμα και τον σκοπό της προστασίας των σχεδίων ή του δημιουργού δεν είναι άξια προστασίας.

95. Όσον αφορά την οδηγία 98/71, οι εφεσίβλητοι αναφέρονται στο πνεύμα και τον σκοπό της, δηλαδή στην ελευθέρωση αγοράς. Δεδομένου ότι και η οδηγία αυτή δεν επέφερε στον εν προκειμένω επίμαχο τομέα των ανταλλακτικών αυτοκινήτων καμία εναρμόνιση, ζητείται από το Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα σύμφωνα με την άποψη των εφεσιβλήτων και να θέσει τέρμα στην εν προκειμένω υφιστάμενη στρεβλή κατάσταση.

96. Η Ολλανδική Κυβέρνηση αναφέρεται καταρχάς στην απόφαση CICRA και Maxicar και στη συνέχεια εξετάζει αν οι παρατιθέμενες στη διάταξη περί παραπομπής νεότερες αποφάσεις του Δικαστηρίου[39] μπορούν να μεταβάλουν κάπως το συμπέρασμα που είχε τότε συναχθεί. Καταλήγει ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει, δεδομένου ότι από τα στοιχεία που περιέχει η διάταξη περί παραπομπής δεν προκύπτει ότι η γαλλική ρύθμιση περί βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας συνεπάγεται δυσμενείς διακρίσεις.

97. Η Επιτροπή προβαίνει καταρχάς σε γενικές παρατηρήσεις επί των άρθρων 30 και 36 και στη συνέχεια, αναφερόμενη στην απόφαση CICRA και Maxicar, διαπιστώνει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι εν προκειμένω δεν υφίσταται κανένας συγκεκαλυμμένος περιορισμός του εμπορίου. Επίσης, δεν έχει επέλθει έκτοτε καμία μεταβολή στη νομολογία ή τη νομοθεσία, οπότε θα μπορούσε κάπως να μεταβληθεί το συμπέρασμα που είχε τότε συναχθεί. Οι παρατιθέμενες συναφώς στη διάταξη περί παραπομπής αποφάσεις είναι εν προκειμένω άσχετες.

98. Η οδηγία εξάλλου 98/71 περιγράφει απλώς τη μέχρι τούδε κατάσταση, κατά την οποία η παροχή των αποκλειστικών δικαιωμάτων αποτελεί υπόθεση των κρατών μελών.

39 — Απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1992, C-30/90, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 1992, σ. I-829), και Επιτροπή κατά Ιταλίας, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 38.

Η γνώμη μου

99. Δεδομένου ότι η διατύπωση του πρώτου ερωτήματος στην υπόθεση CICRA και Maxicar συμπίπτει σχεδόν πλήρως με τη διατύπωση του εν προκειμένω υποβληθέντος ερωτήματος, το Δικαστήριο έχει ήδη απαντήσει στο πρώτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου με την απόφαση του CICRA και Maxicar, όπου κατέληξε ότι δεν υφίσταται κανενός είδους ασυμβίβαστο προς το κοινοτικό δίκαιο. Προβάλλεται ήδη ότι από την νεότερη νομολογία συνάγεται μία άλλη τάση. Η διάταξη περί παραπομπής αναφέρεται εν προκειμένω στην απόφαση επί της υποθέσεως C-30/90 [40]. Το αιτούν δικαστήριο αποδίδει ιδίως σημασία σ' ένα χωρίο κατά το οποίο «οι διατάξεις της Συνθήκης, ειδικότερα δε οι διατάξεις του άρθρου 222, κατά το οποίο η Συνθήκη δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη, δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ο εθνικός νομοθέτης έχει την εξουσία να λαμβάνει, στον τομέα της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, μέτρα που να θίγουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της κοινής αγοράς (...)» [41].

100. Από αυτό δεν μπορεί εντούτοις να συναχθεί ότι περιορίζει την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Αντιθέτως, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί των εισαγωγών που δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας επιτρέπονται βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης μόνον υπό την προϋπόθεση ότι δεν συνιστούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών [42]. Ακριβώς όμως αυτό το σημείο εξέτασε ήδη το Δικαστήριο με την απόφαση CICRA και Maxicar, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι, υπό το φως των στοιχείων της δικογραφίας, το αποκλειστικό δικαίωμα για εξαρτήματα αμαξώματος δεν αποσκοπεί στο να ευνοούνται τα εγχώρια προϊόντα [43]. Εν προκειμένω, το περιεχόμενο της αποφάσεως του 1992 δεν είναι ευρύτερο απ' αυτό της αποφάσεως CICRA και Maxicar του 1988.

101. Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στην υπόθεση C-30/90 οι διατυπωθείσες αιτιάσεις αφορούσαν κυρίως το ότι οι ημεδαπές διατάξεις κάνουν διάκριση μεταξύ της κατασκευής ενός προϊόντος στην ημεδαπή και της εισαγωγής του από άλλο κράτος μέλος και αντιμετωπίζουν δυσμενέστερα τις εισαγωγές [44]. Βάσει αυτής της διακρίσεως, το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση αυτή ότι το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΚ. Από τα στοιχεία του αιτούντος δικαστηρίου — οπωσδήποτε δεν είναι πολύ λεπτομερή — δεν προκύπτει εντούτοις ότι στην παρούσα υπόθεση υφίσταται μία τέτοια διάκριση σε βάρος αλλοδαπών κατασκευαστών ανταλλακτικών.

102. Εξάλλου, αναφέρεται η απόφαση επί της υποθέσεως C-350/92 [45]. Η απόφαση αυτή αφορούσε το ζήτημα αν το Συμβούλιο μπο-

40 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39.

41 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39, σκέψη 18. Το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ που παρατίθεται στο χωρίο αυτό έχει καταστεί το άρθρο 295 ΕΚ.

42 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 39, σκέψη 19.

43 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 2, σκέψη 12.

44 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 39, σκέψη 6.

45 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 31.

ρούσε να εκδώσει κανονισμό για την καθιέρωση ενός συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας για τα φάρμακα, μολονότι κατά μια απόφαση του 1992 — την απόφαση στην υπόθεση C-30/90 — εναπέκειτο στον εθνικό νομοθέτη να ορίσει τις προϋποθέσεις και τις λεπτομερέρειες εφαρμογής της προστασίας που παρείχε το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Κατά το Δικαστήριο, «ούτε το άρθρο 222 ούτε το άρθρο 36 της Συνθήκης επιφυλάσσουν στον εθνικό νομοθέτη ρυθμιστική εξουσία όσον αφορά το ουσιαστικό δίκαιο περί ευρεσιτεχνίας, αποκλείοντας οποιαδήποτε κοινοτική δράση στον τομέα αυτόν» [46].

103. Στην υπό κρίση όμως υπόθεση δεν πρόκειται για το ζήτημα αν ο κοινοτικός νομοθέτης μπορούσε να λάβει σε ορισμένο μέτρο εναρμονίσεως. Αντιθέτως, το πρόβλημα είναι ότι και μετά την έκδοση της οδηγίας 98/71 δεν υφίσταται εναρμόνιση στον τομέα των ανταλλακτικών. Επομένως, και η απόφαση αυτή δεν υποδηλώνει μεταβολή της νομολογίας σε σχέση με την απόφαση CICRA και Maxicar του 1988.

104. Ούτε από απόψεως νομοθεσίας έχει μεταβληθεί η κατάσταση από το 1988, διότι κατά το άρθρο 14 της οδηγίας 98/71 ο εν προκειμένω επίμαχος τομέας εξαιρείται — όπως ήδη μνημονεύθηκε — ρητώς από την εναρμόνιση. Αυτό σημαίνει ότι επιβεβαιώνεται η μέχρι τούδε κατάσταση.

105. Κατά τους εφεσιβλήτους μια περαιτέρω διαφορά σε σχέση με την κατάσταση που αποτέλεσε την αφορμή για την υπόθεση CICRA και Maxicar συνίσταται στο ότι στην παρούσα περίπτωση πρόκειται και για την παροχή προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού. Εδώ, πάντως, πρέπει να αναφερθεί η απόφαση Gema της 20ής Ιανουαρίου 1981 [47]. Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο εξέθεσε: «Το άρθρο 36 της Συνθήκης προβλέπει, εντούτοις, ότι οι διατάξεις των άρθρων 30 έως 34 δεν εμποδίζουν απαγορεύσεις ή περιορισμούς εισαγωγής, οι οποίοι δικαιολογούνται από λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας. Η τελευταία αυτή έκφραση περιλαμβάνει την προστασία που παρέχει το δικαίωμα του δημιουργού (...) » [48].

106. Επομένως, στον τομέα των άρθρων 30 και 36 δεν πρέπει να γίνεται καμία διάκριση μεταξύ της προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων του δημιουργού. Για τον λόγο αυτόν, δεν διαπιστώνεται καμία διαφορά στη νομολογία, τη νομοθεσία ή στα περιστατικά που θα δικαιολογούσε παρέκκλιση από την απόφαση που εκδόθηκε στην υπόθεση CICRA και Maxicar.

Επί της απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα

Ισχυρισμοί των μετεχόντων της διαδικασίας

107. Η εκκαλούσα αναφέρεται και εδώ επίσης στην απόφαση CICRA και Maxicar

46 — Προαναφερθείσα απόφαση στην υποσημείωση 31, σκέψη 22.

47 — 55/80 και 57/80 (Συλλογή 1981 σ. 147).

48 — Προαναφερθείσα απόφαση στην υποσημείωση 47, σκέψη 9.

του 1988. Μολονότι το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση αυτή ότι μία δεσπόζουσα θέση μπορεί να απορρέει από το γεγονός και μόνο ότι υφίσταται δικαίωμα διακοσμητικής φύσεως προτύπου σε σχέση με εξαρτήματα αμαξώματος, η εκκαλούσα προβάλλει ότι αυτό δεν συμβαίνει. Επιπροσθέτως, προβάλλει ότι η αγορά αυτοκινήτων δεν μπορεί να διαχωρισθεί από την αγορά των ανταλλακτικών. Στη συνολική αυτή αγορά δεσπόζει έντονος πόλεμος ανταγωνισμού, πλην όμως δεν υφίσταται αυτομάτως δεσπόζουσα θέση βάσει του δικαιώματος διακοσμητικής φύσεως προτύπου για μεμονωμένα εξαρτήματα αμαξώματος. Δεδομένου ότι δεν υφίσταται δεσπόζουσα θέση, η θέση αυτή δεν μπορεί να αποτελεί ούτε αντικείμενο καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως.

108. Με την απόφασή του CICRA και Maxicar, όπως εκθέτει περαιτέρω η εκκαλούσα, το Δικαστήριο έκανε διάκριση μεταξύ της κατοχής και της ασκήσεως ενός δικαιώματος και παρέθεσε διάφορα παραδείγματα καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως. Κανένα απ' αυτά τα στοιχεία δεν προσάφθηκε στην εκκαλούσα στο πλαίσιο της αποφάσεως CICRA και Maxicar. Συγκεκριμένα, η εκκαλούσα ουδέποτε χρησιμοποίησε το αποκλειστικό της δικαίωμα βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας προκειμένου να προβεί σε δυσμενή διάκριση ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό. Το αποκλειστικό δικαίωμα αποτελεί απλώς αντιστάθμιση για το υψηλό επενδυτικό κόστος που δεν επιμερίζεται στους εφεσιβλήτους. Το προβαλλόμενο από τους εφεσιβλήτους πλεονέκτημα για τον καταναλωτή δεν υφίσταται κατ' ουσίαν γι' αυτόν, αλλά το πολύ για τον κάτοχο του συνεργείου, ο οποίος αγοράζει τα εξαρτήματα και στη συνέχεια τα προσαρμόζει, χωρίς όμως να προσπορίζει σε τρίτους το όφελος από τις μειωμένες τιμές.

109. Η παρατιθέμενη από το αιτούν δικαστήριο απόφαση Magill [49] επιβεβαιώνει τις αρχές που απορρέουν από την απόφαση CICRA και Maxicar του 1988, μάλιστα δε αναφέρεται ρητώς στην απόφαση αυτή καθώς και στην απόφαση Volvo [50]. Με την απόφαση Magill, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η εκ μέρους του δικαιούχου άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, να συνεπάγεται καταχρηστική συμπεριφορά [51]. Οι εξαιρετικές αυτές περιστάσεις συνίστανται στην εισαγωγή ενός νέου προϊόντος στην αγορά, για το οποίο υφίσταται εν δυνάμει έντονη ζήτηση, στην έλλειψη αιτιολογίας για την άρνηση χορηγήσεως αδείων εκμεταλλεύσεως και, τέλος, στη δημιουργία μιας παράγωγης αγοράς στην οποία αποκλείεται κάθε ανταγωνισμός. Η κανονική άσκηση αποκλειστικών δικαιωμάτων από τον δικαιούχο σχεδίων και προτύπων, η οποία συνίσταται στη δυνατότητα του δικαιούχου να αντιταχθεί στην κατασκευή των εξαρτημάτων από τρίτους, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συνιστά τις μνημονευθείσες στην απόφαση Magill εξαιρετικές περιστάσεις.

110. Οι εφεσίβλητοι δεν αναφέρονται στο πλαίσιο του δεύτερου ερωτήματος στους τρόπους συμπεριφοράς που χαρακτηρίστηκαν καταχρηστικοί με την απόφαση CICRA και Maxicar. Αντιθέτως, το ζήτημα που πρέπει πρωτίστως να τεθεί είναι αν η συστηματική απόκτηση δικαιωμάτων επι διακοσμητικών προτύπων για ανταλλακτικά ή η συστηματική άσκηση ενδίκων μέσων κατά ανεξαρτήτων παραγωγών ανταλλακτικών συνιστά ενδεχομένως καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως. Δεύτερον, πρέπει να τεθεί το ερώτημα αν οι

49 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32.

50 — Απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988. 238/87 (Συλλογή 1988 σ. 6211).

51 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32. σκέψη 50.

παραγωγοί — ακόμη και αν αναγνωρίζονταν τα δικαιώματά τους — υποχρεούνται ενδεχομένως να παρέχουν άδειες για την κατασκευή των ανταλλακτικών. Μία επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση έχει ιδιαίτερη ευθύνη που της απαγορεύει οποιονδήποτε περιορισμό του ανταγωνισμού.

111. Ένα διακοσμητικό πρότυπο, το οποίο δεν πληροί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και αποκτάται καταχρηστικώς, δεν μπορεί να επιτελεί την ίδια λειτουργία όπως αυτή των μνημονευθέντων από το Δικαστήριο με την απόφαση CICRA και Maxicar δικαιωμάτων. Αυτό ισχύει πολλώ δε μάλλον καθόσον δεν πρόκειται για μεμονωμένο διακοσμητικό πρότυπο, αλλά για μια ευρέως διαδεδομένη πρακτική. Τα δικαιώματα αποκτώνται εξάλλου καταχρηστικώς στη Γαλλία, χωρίς να εξετάζονται οι προϋποθέσεις, προκειμένου στη συνέχεια να επεκταθούν στη συνέχεια σε άλλα κράτη μέλη.

112. Οι εφεσίβλητοι αναλύουν στη συνέχεια λεπτομερώς την απόφαση Magill και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι ομοιότητες μεταξύ των περιστατικών της υποθέσεως Magill και των περιστατικών της παρούσας υποθέσεως καθιστούν περιττό οποιονδήποτε περαιτέρω σχολιασμό. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή η ύπαρξη καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως.

113. Η Βελγική και η Ολλανδική Κυβέρνηση αναλύουν επίσης εν προκειμένω τις αποφάσεις Volvo και Magill. Το Βέλγιο καταλήγει συναφώς στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να μεταβληθεί η απάντηση που δόθηκε στα ερωτήματα με την απόφαση CICRA και Maxicar.

114. Η Ολλανδική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η διάταξη περί παραπομπής περιέχει ελάχιστα στοιχεία. Είναι όμως ελάχιστα πιθανό το ότι στην παρούσα υπόθεση εμποδίζεται η εισαγωγή ενός νέου προϊόντος συνεπεία της αρνήσεως χορηγήσεως αδειών εκμεταλλεύσεως. Εξάλλου, η έρευνα και η ανάπτυξη απαιτούν σημαντικές επενδύσεις, οπότε ο δικαιούχος έχει έννομο συμφέρον να ανακτήσει το ποσό των εξόδων αυτών. Αν στερηθεί της δυνατότητας αυτής, θα υπάρξουν σημαντικές αυξήσεις τιμών. Όσον αφορά το ζήτημα αν οι κατασκευαστές επεφύλαξαν για τους εαυτούς τους μια παράγωγη αγορά κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε ανταγωνισμού, πρέπει, κατά την άποψη της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, να γίνει διάκριση μεταξύ της αγοράς κατασκευής ανταλλακτικών, της αγοράς πωλήσεώς τους καθώς και της αγοράς καταναλώσεώς τους. Η κατασκευή προστατεύεται με το αποκλειστικό δικαίωμα διακοσμητικού προτύπου. Όσον αφορά την πώληση, η Ολλανδική Κυβέρνηση αναφέρεται επιπροσθέτως στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1475/95 [52]. Το αν η εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά είναι θεμιτή πρέπει να κρίνεται με γνώμονα το αν διασφαλίζεται η ελευθερία του (εγκεκριμένου) διανομέα και άλλων προσφερόντων.

115. Οι κατασκευαστές — όπως φαίνεται — επεφύλαξαν για τους εαυτούς τους την αγορά καταναλώσεως των ανταλλακτικών. Τα ανταλλακτικά αυτά όμως έπρεπε να είναι διαθέσιμα και για ανεξάρτητα συνεργεία επισκευής. Τελικά, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει αν τα γεγονότα επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι υφίσταται καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως.

52 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 1995, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης (νυν άρθρου 81, παράγραφος 3, ΕΚ) σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής, πώλησης και εξυπηρέτησης μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων (ΕΕ L 145, σ. 25).

116. Τέλος, η Επιτροπή αναφέρεται, για την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, στην απόφαση CICRA και Maxicar του 1988 και σε μια άλλη απόφαση του ίδιου έτους, ήτοι την απόφαση Volvo. Καταλήγει ότι σύμφωνα με τα — πολύ λίγα — στοιχεία που περιέχονται στο προδικαστικό ερώτημα, δεν μπορεί να προσαφθεί στην εκκαλούσα κανένας από τους τρόπους συμπεριφοράς που απαριθμούνται ως καταχρηστικοί στις παρατεθείσες αποφάσεις. Εξάλλου, το περιεχόμενο των προδικαστικών ερωτημάτων είναι στην υπό κρίση περίπτωση πολύ πιο περιορισμένο απ' ό,τι στην υπόθεση Volvo. Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν υφίσταται καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως.

Η γνώμη μου

117. Η διατύπωση επίσης του δευτέρου αυτού ερωτήματος συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό με το δεύτερο ερώτημα στην υπόθεση CICRA και Maxicar. Επομένως, πρέπει και εδώ να αναφερθούμε καταρχάς στην απόφαση αυτή, με την οποία το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απόκτηση απλώς δικαιωμάτων επί διακοσμητικών προτύπων για εξαρτήματα αμαξώματος οχημάτων αυτοκινήτων δεν συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης. Το Δικαστήριο παραθέτει ως παραδείγματα καταχρηστικής συμπεριφοράς κατά την άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος την αυθαίρετη άρνηση εφοδιασμού των συνεργείων επισκευής με ανταλλακτικά, τον καθορισμό δυσανάλογα υψηλών τιμών για τα ανταλλακτικά ή την απόφαση να μην κατασκευάζονται πλέον ανταλλακτικά για ορισμένο τύπο, καίτοι πολλά οχήματα αυτού του τύπου εξακολουθούν να κυκλοφορούν, εφόσον οι τρόποι αυτοί συμπεριφοράς μπορούν να θίξουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Τέτοιοι τρόποι συμπεριφοράς — καθόσον προκύπτει από τα λίγα στοιχεία που περιέχει η διάταξη περί παραπομπής — δεν διαπιστώνονται ούτε στην παρούσα υπόθεση. Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα της παρούσας διαδικασίας για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να δοθεί απάντηση σύμφωνα με την τότε απόφαση.

118. Οι εφεσίβλητοι όμως θεωρούν ότι υφίσταται καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως και λόγω του ότι παρέχονται αποκλειστικά δικαιώματα για ανταλλακτικά τα οποία δεν παρουσίαζαν καμία αυτοτελή αισθητική αξία. Όπως ήδη κατ' επανάληψη αναφέρθηκε, ο καθορισμός των προϋποθέσεων για τη χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων για σχέδια και πρότυπα αποτελεί υπόθεση των κρατών μελών. Αν τώρα ένας κατασκευαστής αποκτά αποκλειστικά δικαιώματα για εξαρτήματα αμαξώματος σύμφωνα με τη ρύθμιση του εκάστοτε κράτους μέλους, αυτό δεν συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση, μολονότι οι εφεσίβλητοι θεωρούν ότι τα εξαρτήματα αυτά δεν μπορούν να τύχουν προστασίας. Ούτε η οδηγία 98/71 μετέβαλε κατά τι την κατάσταση αυτή, διότι κατά το άρθρο 14 «τα κράτη μέλη διατηρούν σε ισχύ τις υπάρχουσες νομικές διατάξεις που αφορούν τη χρήση του σχεδίου ή υποδείγματος συστατικών που χρησιμοποιούνται για την επισκευή ενός σύνθετου προϊόντος κατά τρόπον ώστε να αποκατασταθεί η αρχική του εμφάνιση», αυτό δε έως ότου εγκριθούν τροποποιήσεις της οδηγίας κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής.

119. Όσον αφορά την αναφερθείσα από τους εφεσιβλήτους χορήγηση υποχρεωτικώς αδειών εκμεταλλεύσεως, το Δικαστήριο έκρινε

ομοίως το 1988 στην υπόθεση 238/87 [53] ότι «η εξουσία του δικαιούχου του προστατευομένου υποδείγματος να εμποδίζει τρίτους να κατασκευάζουν και να πωλούν, χωρίς τη συναίνεσή του, προϊόντα που αποτελούν υλοποίηση του υποδείγματος συνιστά την ίδια την ουσία του αποκλειστικού δικαιώματος. Κατά συνέπεια, η επιβολή στον δικαιούχο του προστατευόμενου προτύπου της υποχρέωσης να παραχωρεί σε τρίτους, έστω και έναντι ευλόγων δικαιωμάτων εκμεταλλεύσεως, την άδεια να προμηθεύουν προϊόντα που αποτελούν υλοποίηση του υποδείγματος θα ισοδυναμούσε με στέρηση του δικαιούχου από το αποκλειστικό του δικαίωμα· άρα, η άρνηση παραχωρήσεως τέτοιας άδειας δεν συνιστά, αυτή καθαυτή, καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως» [54]. Επομένως, ούτε η εκκαλούσα στην παρούσα υπόθεση υποχρεούται στη χορήγηση τέτοιων αδειών εκμεταλλεύσεως.

120. Οι εφεσίβλητοι προβάλλουν εντούτοις ότι από την απόφαση Magill μπορεί να συναχθεί ότι στην παρούσα περίπτωση πρέπει να γίνει δεκτή η ύπαρξη καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως. Η απόφαση Magill αφορούσε τα ακόλουθα περιστατικά: τρεις εταιρίες τηλεοπτικών μεταδόσεων, των οποίων τα προγράμματα μπορούσαν να ληφθούν από τα περισσότερα νοικοκυριά στην Ιρλανδία και από το 30 έως 40 % των νοικοκυριών στη Βόρεια Ιρλανδία, περιορίζονταν στη δημοσίευση των δικών τους προγραμμάτων και αντιτίθενταν σε οποιανδήποτε αναδημοσίευση από τρίτους επικαλούμενες την εθνική νομοθεσία και το δικαίωμά του δημιουργού για τις εβδομαδιαίες τους προεπισκοπήσεις προγραμμάτων. Δημοσίευαν εν μέρει τους εβδομαδιαίους τους τηλεοπτικούς οδηγούς είτε οι ίδιες είτε μέσω μιας εταιρίας που είχε ιδρυθεί για τον σκοπό αυτό. Κατά τον χρόνο των υπό κρίση τότε περιστατικών δεν υπήρχε στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία γενικός εβδομαδιαίος τηλεοπτικός οδηγός [55].

121. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, μολονότι ότι είναι βέβαιο ότι η άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής του προστατευομένου έργου δεν είναι αυτή καθεαυτή καταχρηστική, δεν συμβαίνει το ίδιο όταν, ενόψει των περιστάσεων που προσιδιάζουν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, προκύπτει ότι οι συνθήκες και οι όροι ασκήσεως του δικαιώματος αυτού έχουν, στην πραγματικότητα, σκοπό προφανώς αντίθετο προς αυτόν που επιδιώκεται στα πλαίσια του άρθρου 86. Στην περίπτωση αυτή, η άσκηση του δικαιώματος του δημιουργού δεν ανταποκρίνεται πλέον στην ουσιώδη λειτουργία του εν λόγω δικαιώματος, κατά την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης που συνίσταται στο να εξασφαλίζεται η ηθική προστασία του έργου και η ανταμοιβή για τη δημιουργική προσπάθεια, στα πλαίσια των σκοπών που επιδιώκονται ιδίως από το άρθρο 86. Από τα προαναφερθέντα, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι, στην περίπτωση αυτή, η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά τόσο θεμελιώδεις αρχές όπως η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και ο ελεύθερος ανταγωνισμός, έχει ως συνέπεια ότι οι εν λόγω αρχές υπερισχύουν της αντίθετης προς αυτές εφαρμογής ενός εθνικού κανόνα στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας [56].

122. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε ότι υφίστατο μία τέτοια καταχρηστική εκμετάλλευση, δεδομένου ότι οι τηλεοπτικοί σταθμοί, επιφυλάσσοντας για τον εαυτό τους την

53 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 50.

54 — Προπαρατεθείσα απόφαση στην υποσημείωση 50, σκέψη 8.

55 — Προπαρατεθείσα απόφαση Magill, στην υποσημείωση 32, σκέψη 6 επ.

56 — Προπαρατεθείσα απόφαση Magill, στην υποσημείωση 32, σκέψη 28.

αποκλειστικότητα της δημοσιεύσεως των εβδομαδιαίων τους προεπισκοπήσεων τηλεοπτικών προγραμμάτων, εμπόδιζαν την είσοδο στην αγορά ενός νέου προϊόντος, δηλαδή ενός γενικού περιοδικού τηλεοράσεως που θα μπορούσε να ανταγωνισθεί τα δικά τους περιοδικά. Κατά αυτό τον τρόπο, άσκησαν το δικαίωμά τους του δημιουργού, όσον αφορά τις προεπισκοπήσεις προγραμμάτων, προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα μονοπώλιο στην παράγωγη αγορά των εβδομαδιαίων τηλεοπτικών οδηγών στην Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε από το Δικαστήριο.

123. Μολονότι δεν γίνεται πλέον η διάκριση μεταξύ υπάρξεως και ασκήσεως δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας, καθόσον οι περιορισμοί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων θεωρούνται ότι δικαιολογούνται από τη λειτουργία του δικαίου των σημάτων [57], το Δικαστήριο επιβεβαίωσε και πάλι με την απόφαση Magill, αναφερόμενο στην απόφαση Volvo, ότι, ελλείψει ενοποιήσεως ή προσεγγίσεως των νομοθεσιών, οι προϋποθέσεις της προστασίας ενός δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας εμπίπτουν στην εθνική νομοθεσία και ότι το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής συγκαταλέγεται στα προνόμια του δημιουργού, με αποτέλεσμα η άρνηση χορηγήσεως άδειας, έστω και αν προέρχεται από επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, δεν μπορεί να συνιστά, αυτή καθεαυτή, καταχρηστική εκμετάλλευση της εν λόγω θέσεως [58]. Το Δικαστήριο προσέθεσε — αναφερόμενο και πάλι στην απόφαση Volvo — ότι η εκ μέρους του δικαιούχου άσκηση του αποκλειστικού δικαιώματος μπορεί, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, να συνεπάγεται καταχρηστική συμπεριφορά [59]. Επομένως, η απόφαση Magill δεν επέφερε καμία μεταβολή στη νομολογία σε σχέση με την απόφαση Volvo. Με την απόφαση Volvo το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι η άρνηση παραχωρήσεως τέτοιας άδειας δεν συνιστά, στην περίπτωση των ανταλλακτικών αυτοκινήτων, καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως [60].

124. Όσον αφορά τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως Magill, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε την ύπαρξη μιας τέτοιας καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως. Συναφώς, υπογράμμισε ιδιαίτερα ότι, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου, δεν υπήρχε κανένα πραγματικό ή εν δυνάμει υποκατάστατο ενός εβδομαδιαίου τηλεοπτικού οδηγού που επιτρέπει στους χρήστες να λαμβάνουν εκ των προτέρων γνώση των εκπομπών που επιθυμούν να παρακολουθήσουν μέσα στην εβδομάδα και να οργανώσουν αναλόγως τις δραστηριότητές τους κατά τον ελεύθερο χρόνο. Επιπλέον, τονίζεται ότι το Πρωτοδικείο διαπίστωσε την ύπαρξη, εν δυνάμει, μιας ειδικής, μόνιμης και σταθερής ζητήσεως εκ μέρους των καταναλωτών [61].

125. Εντούτοις, στην παρούσα υπόθεση, δεν πρόκειται για το αν η άσκηση των αποκλειστικών δικαιωμάτων εμποδίζει την εισαγωγή ενός τελείως νέου προϊόντος. Τα ανταλλακτικά αυτοκινήτων δεν μπορούν να συνιστούν ένα τέτοιο νέο προϊόν, διότι πρέπει ακριβώς να είναι πανομοιότυπα με τα αρχικά εξαρτήματα. Για τον λόγο αυτό, δεν συνάγεται από την απόφαση Magill ότι στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί διαφορετική απάντηση απ' αυτή που δόθηκε με τις αποφάσεις

57 — Απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 1990 C-10/89, Hag II (Συλλογή 1990, σ. I-3711).

58 — Απόφαση Magill, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32, σκέψη 49.

59 — Απόφαση Magill, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32, σκέψη 50.

60 — Απόφαση Volvo, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 50, σκέψη 8.

61 — Απόφαση Magill, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 32, σκέψη 52.

CICRA και Maxicar και Volvo το 1988.

126. Επομένως, όσον αφορά τα δύο πρώτα ερωτήματα μπορεί ως συμπέρασμα να γίνει δεκτό ότι τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης έχουν την έννοια ότι δεν εμποδίζουν τον κάτοχο ενός δικαιώματος βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας σε ένα κράτος μέλος να προβάλει το απόλυτο δικαίωμά του προκειμένου να απαγορεύσει σε τρίτους την κατασκευή και διανομή καθώς και την εξαγωγή σε άλλο κράτος μέλος μεμονωμένων εξαρτημάτων, τα οποία στο σύνολό τους αποτελούν το αμάξωμα ενός ήδη αποτελούντος αντικείμενο εμπορίας οχήματος, δηλαδή μεμονωμένων εξαρτημάτων που διατίθενται προς πώληση ως ανταλλακτικά, όταν αυτό πραγματοποιείται κατά τρόπο που δεν συνιστά δυσμενή διάκριση.

127. Ομοίως, η απόκτηση και μόνο δικαιωμάτων επί διακοσμητικών προτύπων για εξαρτήματα αμαξώματος αυτοκινήτων δεν συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ. Το ίδιο ισχύει για την άσκηση του συνδεομένου με τα προστατευόμενα δικαιώματα αποκλειστικού δικαιώματος, όταν αυτό δεν συνεπάγεται καταχρηστική συμπεριφορά, όπως π.χ. τον καθορισμό δυσανάλογα υψηλών τιμών ανταλλακτικών ή την αυθαίρετη άρνηση εφοδιασμού ανεξάρτητων συνεργείων επισκευής με ανταλλακτικά.

128. Όπως ήδη μνημονεύθηκε, η οδηγία 98/71, για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων, δεν επιφέρει καμία μεταβολή της νομικής καταστάσεως στον τομέα των ανταλλακτικών αυτοκινήτων, δεδομένου ότι για τον τομέα αυτό προβλέπεται ρητώς μία μεταβατική περίοδος, κατά τη διάρκεια της οποίας τα κράτη μέλη διατηρούν σε ισχύ τις υπάρχουσες διατάξεις [62]. Συναφώς, πρόκειται για μία ακόμα όπως αποκαλείται ρήτρα «stand-still», η οποία — καθόσον χρόνο δεν αναμένονται τροποποιήσεις οδηγίας — επιτρέπει τροποποίηση των εθνικών ρυθμίσεων μόνον εφόσον μ' αυτή σκοπείται η διευκόλυνση της ελευθερώσεως του εμπορίου.

129. Στο πλαίσιο της προβλεπόμενης για αργότερα τροποποιήσεως της οδηγίας, ο νομοθέτης θα πρέπει να ελέγξει μήπως πράγματι θα έπρεπε να σταθμιστεί το ενδεχόμενο χορηγήσεως υποχρεωτικώς αδειών. Αυτό θα φαινόταν κυρίως εύλογο λόγω του ότι για τη συνολική εξωτερική εμφάνιση του οχήματος δεν είναι σημαντικά όλα τα εξαρτήματα, ενίοτε δε ποικίλλει και η πνευματική συμβολή στην από απόψεως σχεδίου μορφή του κάθε εξαρτήματος και στη μεμονωμένη περίπτωση δεν είναι τόσο μεγάλη ώστε να μπορεί να δικαιολογεί τον περιορισμό του ελεύθερου εμπορίου. Εντούτοις, εφ' όσον χρόνο δεν έχει επέλθει αντίστοιχη ρύθμιση επί ευρωπαϊκού επιπέδου, πρέπει να λαμβάνεται ως βάση το ανωτέρω συμπέρασμα. Αυτό σημαίνει ότι — με βάση τα περιορισμένα πραγματικά στοιχεία που παρασχέθηκαν — δεν φαίνεται να υπάρχει πεπλανημένη ερμηνεία των άρθρων 30 έως 36 και 86 από το γαλλικό δικαστήριο, η οποία εξάλλου ερμηνεία, ακόμη και αν υφίστατο, δεν θα αποτελούσε τόσο σοβαρή παραβίαση γενικών, θεμελιωδών αρχών του δικαίου, ώστε να μπορούσε να θεμελιωθεί απ' αυτό προσβολή της δημοσίας τάξεως.

62 — Άρθρο 14 της οδηγίας 98/71.

Στ — Συμπέρασμα

130. Βάσει των προηγουμένων σκέψεων, προτείνω την ακόλουθη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα:

«Η απόφαση δικαστηρίου κράτους μέλους δεν συνιστά προσβολή της δημοσίας τάξεως εντός άλλου κράτους μέλους, κατά την έννοια του άρθρου 27, παράγραφος 1, της Συμβάσεως των Βρυξελλών, λόγω του ότι αναγνωρίζει δικαίωμα βιομηχανικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας επί εξαρτημάτων, τα οποία στο σύνολό τους αποτελούν το αμάξωμα αυτοκινήτου που έχει ήδη τεθεί σε κυκλοφορία, και παρέχει προστασία στον κάτοχο ενός τέτοιου αποκλειστικού δικαιώματος συνιστάμενη στο ότι απαγορεύεται σε τρίτους, δηλαδή επιχειρηματίες άλλου κράτους μέλους, η κατασκευή και η πώληση των εξαρτημάτων αυτών εντός του κράτους μέλους στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση, η εισαγωγή σ' αυτό το κράτος μέλος ή η εξαγωγή απ' αυτό το κράτος μέλος, επαπειλεί δε κυρώσεις για τις πράξεις αυτές. Αυτό ισχύει και όταν η έννομη τάξη του άλλου κράτους μέλους — του κράτους εκτελέσεως — δεν προβλέπει μια τέτοια δυνατότητα ή όταν το κοινοτικό δίκαιο έχει ερμηνευθεί πεπλανημένως με την προς εκτέλεση απόφαση, δεδομένου προσβολή της δημοσίας τάξεως υφίσταται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, δηλαδή μόνο σε περίπτωση παραβιάσεως θεμελιωδών αρχών του δικαίου.»